RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1889. Andra Kammaren. N:o 48.

Torsdagen den 9 maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr *A. Gumælius* låtit anmäla, det han af opasslighet vore hindrad att bevista dagens sammanträde.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

statsutskottets utlåtande n:o 7 b;

bevillningsutskottets betänkande och memorial n:is 13 och 14; samt

bankoutskottets memorial n:is 10 och 11.

§ 3.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån.

Till kammarens afgörande förelåg statsutskottets utlåtande n:o 74, angående lindring i vilkoren för ett åt Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån å 2,000,000 kronor.

Kongl. Maj:t hade i en den 22 sistlidne mars till Riksdagen aflåten, till statsutskottet remitterad proposition (n:o 34) föreslagit Riksdagen

att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag måtte erhålla eftergift å den vid 1890 års slut upplupna, till 450,000 kronor uppgående, oguldna räntan för åren 1886—1890 å ifrågavarande statslån; samt

att sjösänkningsbolaget derjemte måtte medgifvas den lindring i betalningsvilkoren för lånet, att å lånesumman, 2,000,000 kronor, skulle erläggas vid slutet af hvartdera året 1891, 1892, 1893, 1894

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån.
(Forts.)

och 1895 tre och en half procent ränta samt vid slutet af år 1896 och följande år, tills lånet blifvit slutbetaldt, en annuitet af fem procent, deraf tre och en half procent skulle beräknas som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgöra kapitalafbetalning.

I sitt med anledning häraf afgifna utlåtande hemstälde nu utskottet,

»att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må på det sätt bifallas, att Riksdagen, på vilkor att Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag förbinder sig att under tiden till 1895 års slut gälda all annan sin skuld än den till staten, medgifver:

att räntan å bolagets kapitalskuld till staten, 2,000,000 kronor, för tiden från och med år 1891 nedsättes till fyra procent för år;

att anstånd med erläggande af räntan för åren 1886—1895, utgörande tillhopa 850,000 kronor, må åtnjutas sålunda, att efter dessa års förlopp denna ränta lägges till lånesumman, hvarefter å det sålunda uppkommande beloppet 2,850,000 kronor vid slutet af år 1896 och följande år, tills detta belopp jemte ränta blifvit slutbetaldt, skall erläggas en annuitet af sex procent, deraf fyra procent beräknas som ränta å oguldna beloppet och återstoden utgör kapitalafbetalning.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herrar *Persson* i Mörarp, *Petersson* i Runtorp, *Jonson* i Fröstorp och *Petersson* i Eksebo, hvilka hemstält, att Kongl. Maj:ts förevarande proposition ej måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr Anderson i Hamra, hvilken yttrade: Som jag tillhör Rekarne härad och dessa gränsa till Hjelmaren, finner jag mig manad att i denna sak yttra några ord.

Denna stora sjösänkning, hvarom nu är fråga, var under en lång följd af år föremål för undersökning. Flere af vårt lands mest ansedda, teoretiskt och praktiskt bildade män hafva uppgjort kartor, beskrifningar och kostnadsförslag för detta stora företag. Kostnaderna hafva visserligen af olika personer beräknats till olika belopp, men resultatet har alltid blifvit det, att strandegarne eller de blifvande bolagsmännen för framtiden skulle komma att åtnjuta fördel af sjösänkningen, i betraktande af den stora areal af mark, som skulle komma att blifva odlingsbar. Det kostnadsförslag, som af öfverste Sundmark uppgjordes 1851, uppgick till 1,081,725 kronor, det, som uppgjordes af major Nerman 1861, till 1,000,000 kronor, och öfverste Grafströms till ett belopp af 1,948,883 kronor. Dessa summor voro höga, och hvar och en förlitade sig på, att kostnaderna åtminstone icke skulle öfverstiga sistnämnda belopp af nära 2,000,000 kronor. Efter åtskilliga sammanträden för frågans lösning och då man redan till Kongl. Maj:t inlemnat ansökan om fastställelse å bolagsordningen, började en del af bolagsmännen frukta för höjda kostnader, och en del förklarade, att de icke vågade ingå i bolaget utan hellre ville

låta taga marken för de redan hafda kostnaderna. Detta var ekonomiskt klokt, men, enligt min uppfattning, icke rättvist. Ty huru skulle det hafva tillgått, om flertalet af strandegarne, med de nedtryckta jordpris som snart derpå inträdde, så skulle hafva gjort? Månne då icke staten till sist, på grund af de bestämmelser, som för bolaget blifvit fastställda, nödgats ingripa? Man kan icke hafva skäl att säga, att det är bolagets egen skuld, att det kastat sig in i detta företag, ty flertalet af bolagsmännen hade icke och kunde icke hafva den ringaste aning om blifvande skyldigheter och deraf härflytande kostnader. Och hade bolagsmännen kunnat uträkna de blifvande följderna, så hade de väl aldrig ingått på företaget, ehuruväl behofvet var mycket stort att befria deras egor för de ofta inträffande öfversvämningarna.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Den 15 april 1864 förklarade Kongl. Maj:t i sin resolution, att, när arbetet med sjöfartens bibehållande kunde utföras, det vore väl förtjent att af det allmänna understödjas. Denna förklaring borde berättiga till förhoppningar om ett kraftigt understöd, liksom ock de skyldigheter, som af Kongl. Maj:t och underordnade myndigheter ålades bolaget; och af hvilka de vigtigaste voro ombyggnad af Hjelmare kanal, jemte sprängning och upptagande af sten m. m., i långa sträckor af sjön till 7 fots djup, jemte bryggors anläggande, tillhandahållande af särskild bogseringsbåt för segelfartyg m. m. för sjöfartens befrämjande, som ensamt uppgår till en kostnad af nära en million kronor, vidare: reglering af Eskilstunaån, såsom rättningar i den samma, bottenläggningar i fallen och strandskoningar af sten, ombyggande af sju större dammar, tre nya jernbroar öfver densamma, för hvilka åtgärder kostnaden uppgår till närmare 287,000 kronor. Genom rensning af Qvismareån uppkommer en ny sjöfartsline af $1^1/_2$ mils längd, så att Hjelmarens vidsträckta farleder blifva förenade med Oxelösund—Flen—Vestmanlands jernväg och kommit i förbindelse med Östersjön. Genom dessa stora vattenytors sänkande och afloppens reglerande, hafva vidsträckta orter, äfven städer, erhållit stora fördelar, och äfven staten har derpå gjort betydlig vinst.

Det kunde vara ännu mera att nämna om intressen, som blifvit af bolaget tillgodosedda, utan att bolaget derför erhållit någon ersättning. Kan man då icke med rätta säga, att vinsten af detta företags utförande hufvudsakligen blifvit en nationalvinst. Huru vida det varit nödigt att göra så stora uppoffringar af kostnader å mången plats, kan ju betviflas. Emellertid hafva kostnaderna uppgått till 4 millioner kronor, sålunda dubbelt så mycket som det högsta belopp någon kunde tänka vid företagets början. På detta sätt har kostnaden för hvarje tunnland vinstjord uppgått till 610 kronor, sålunda dubbla det pris som under de senare åren varit å orten gällande vid köp af odlad jord. Man får väl icke undra öfver, att dessa bolagsmän äro i en mycket bekymmersam ställning, då amorteringar jemte räntor och andra medföljande kostnader komma de årliga utgifterna till bolaget att stiga till 40 à 50 kronor per tunnland, hvartill slutligen komma stora kostnader för markens odling m. m. Det finnes egendomar, som äro bortarrenderade, och för hvilka arrendeafgifterna icke på långt när uppgå till den summa, som årligen skall erläggas

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af statens beviljadt lån. (Forts.)

till bolaget. Åtskilliga hafva redan sålt sina egendomar, emedan de på inga vilkor kunnat existera, och åtskilliga egendomar hafva på exekutiv auktion blifvit sålda till mycket låga pris. Behofvet af hjelp är sålunda mycket stort, och såsom det synes af de handlingar, som till Riksdagen äro lemnade, blir det för hvarje år allt större. Det måste också medgifvas, att dessa bolagsmän hafva rätt till eftergift från statens sida, då de iklädt sig skyldigheter för utförande af ett arbete, som på samma gång det är ett af de största i Europa, åtminstone i afseende på kostnaden, till största delen är ett statsändamål. Så väl inländska som utländska fackmän hafva också förvånats, att det kunnat utföras utan bidrag af andra än landtbrukarne, och tänkt sig, att det varit staten, som bekostat åtminstone de arbeten, som verkstälts för sjöfartens uppehållande och utvidgning. Det kan svaras, att detta är ett ortintresse, och att det vore farligt för staten att genom understöd af detta företag godkänna den principen, att staten bör bidraga till sådana ändamål. Men jag frågar: äro icke anslag till städers reglering, byggande af hamnar och landsvägar, upprensande af strömmar, ja, till teatrar, äro icke de anslag till ortintressen?

Jag hoppas, att åtminstone de flesta af herrarne skola erkänna, att det varit minst lika stort skäl att bifalla Kongl. Maj:ts proposition i detta ärende som i många andra likartade ärenden. Så gerna jag skulle vilja yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, då jag finner hvad deri begärts vara rättvist, så torde det väl denna gång dock icke medföra någon nytta, då statsutskottet fattat ett annat beslut, och får jag derför, herr talman, endast anhålla om bifall till utskottets föreliggande förslag.

Vidare anförde:

Herr Persson i Mörarp: Jag kan icke undgå att uttala mina starka betänkligheter mot det steg, Riksdagen nu synes vara på väg att fatta, i det att det här gäller å nyo ett efterskänkande af ett bland de vilkor, som Riksdagen en gång uppstält för ett låns beviljande i och för ett sjösänkningsföretag. Jag vet nemligen icke hvar anspråken i dylika hänseenden skulle komma att sluta. Det är också, efter min uppfattning, fastän frågan nu föreligger för andra gången, dock icke den sista, ty äfven med den lindring, som utskottet föreslagit, skulle icke — det är min fullkomliga öfvertygelse — vederbörande, åtminstone icke alla delegarne i detta bolag, blifva hulpna. Staten kan, efter min uppfattning, icke hafva skyldighet att understödja det ena enskilda företaget mera än det andra, och jag tror, att, om man vill se saken på det sättet, så kunna alla de anspråk, som med större eller mindre berättigande framställas på eftergifter i fall sådana som detta, då ett bolag missräknat sig i afseende på kostnaderna, framhållas med samma stöd. Jag föreställer mig nemligen att, om en person använder mycket stora kostnader antingen på att eröfra mark från stenbackar för att göra dessa fruktbara — och sådana fall förekomma på många ställen i vårt land — eller på att tillvinna sig mark från sjöbottnen, så är det från statens synpunkt ungefär det-

samma, ty staten har naturligtvis lika mycken fördel af om det ena eller det andra företaget blir gjordt. Och då de beräkningar, som blifvit gjorda i afseende på utförandet af dylika företag misslyckas, samt man anser att staten bör lemna sitt understöd i ett fall, så kunna lika berättigade anspråk framställas jemväl med afseende på andra fall. Jag har således svårt att tänka mig hvar gränsen i dylika fall skulle blifva.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Det är hufvudsakligen med fästadt afseende å dessa omständigheter, som jag hvarken vill eller kan bifalla statsutskottets förslag eller Kongl. Maj:ts proposition lika litet som de af delegarne gjorda framställningar. De eftergifter, hvarom här är fråga, äro, såsom jag nämnde, af den beskaffenhet, att jag tror att de icke skulle komma att hjelpa alla delegarne eller kunna förhindra den befarade katastrofen. Jag stöder min uppfattning i detta afseende hufvudsakligen på den omständigheten att bland dem finnas åtskilliga jordegare, som förut suttit på en mindre torfva eller på en lägenhet om 20 à 30 tunnland och, redan innan detta sjösänkningsföretag kom i gång, haft sin jord så skuldsatt, att den icke kunde tåla vid vidare utgifter, men som genom detta sjösänkningsföretag fått sig tilldelade ända till 100 tunnland af den från sjöbottnen vunna marken. Då nu denna mark är af beskaffenhet, att den fordrar att ytterligare kapital nedlägges derå, odling, dikning, byggnader m. m., så att den skall kunna gifva någon afkastning, så har denne jordegare genom detta företag kommit i en mycket sämre ställning än en person, som utan att ega några tillgångar köper 100 tunnland odlad jord. Den senare går nog sin säkra undergång till mötes, enär odlingskostnader först måste nedläggas innan denne kan få någon inkomst af jorden. Men den förres ställning är ändå sämre. Då jag derför tror, att, äfven om hvad utskottet här föreslagit beviljas, man i alla fall framdeles kommer fram med nya anspråk på hjelp från statens sida, så har jag af fruktan för det prejudikat, som ett bifall här skulle skapa, icke kunnat understödja den framställning, som här föreligger, utan har jag ansett att dylika anspråk böra motas i tid och innan man hunnit gå allt för långt på den vägen.

Jag yrkar derför afslag såväl å den kongl. propositionen som å utskottets förslag.

Herr friherre Bonde: Den siste talaren framhöll den stora våda, som skulle ligga i beviljandet af den föreslagna lindringen till följd af det farliga prejudikat, som derigenom skulle gifvas för framtiden beträffande anspråk på eftergifter, som kunde från andra håll med samma fog framställas. De förhållanden, som här föreligga, äro emellertid af den säregna beskaffenhet, att ett bifall i förevarande hänseende icke behöfver anses såsom prejudikat.

Samme talare yttrade äfven, såsom skäl för att icke nu göra något, den omständigheten att det vore att befara, att det icke vore sista gången som denna fråga, hvilken nu förelåge till Riksdagens pröfning för andra gången, hit återkommit. Ja, det är alldeles säkert att, om icke nu något göres åt saken, det icke blir sista gången, som den drages under Riksdagen, alldenstund det är alldeles nödvändigt

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån.
(Forts.)

att någon eftergift må göras. Det är visserligen beklagligt att man kan tillvita de personer, som satt denna stora sjösänkning i gång, att ej hafva gjort noggrannare kalkyler, utan missräknat sig så att densamma kostat dubbelt emot hvad som beräknats. Men man bör dock icke förundra sig så mycket öfver att de litat på beräkningar, som uppgjorts af sakkunnige personer. Om emellertid förlusterna endast drabbade dessa personer, så vore härom icke något att säga, men bakom desse män stå mer än 600 större eller mindre jordbrukare, som i förlitande på de lemnade uppgifternas rigtighet ingått i bolaget samt förbundit sig att betala dermed förenade kostnader! Dessa kostnader äro, som vi veta, oerhörda och motsvaras ingalunda af den vunna jordförbättringen; ty om sjösänkningskostnaden uppgår, som det anförts, till 600 kronor per vinsttunnland och dertill komma odlingskostnaderna, är det ju icke tänkbart, att den vunna jorden får så högt värde, att den kan ersätta dessa omkostnader.

Den siste talaren nämnde att, då kostnaderna äro så stora, blir den af utskottet föreslagna hjelpen af så ringa betydelse, att delegarne i bolaget komma ändå att stå på hufvudet, och derför ville han icke alls bevilja någon lindring. Ja, detta är ju möjligt, och jag anser derför att statsutskottet handlat rigtigare, om det tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag, som för delegarne öppnade något ljusare utsigter att blifva fria från den tryckande bördan; men utskottets förslag är icke desto mindre i alla fall *något* till deras fördel. Detta förslag borde väl ej kammaren tveka att antaga, då här ju icke alls är fråga om att efterskänka något, icke ens räntan på lånet, utan endast att göra en räntenedsättning. Huru stor är då denna? Jo från $4^1/_2$ till 4 procent, d. v. s. att staten icke skulle taga mera ränta för dessa penningar än staten sjelf betalar för hvad den upplånar. Staten gör sålunda icke någon pekuniär uppoffring, ehuru den bereder bolaget en lindring. Utskottet föreslår äfven att bevilja anstånd med räntans erläggande under ytterligare några år; men på denna ränta skall sedan jemväl derefter erläggas ränta till staten. Utskottets förslag synes mig således icke hafva något annat fel, än att den sålunda erbjudna lindringen är allt för liten och innebär, såsom den siste talaren sade, ingen fullständig hjelp. Det är dock otvetydigt, att det innebär någon hjelp, då de belopp, som årligen skola erläggas, blifva betydligt minskade, ehuru amorteringen derigenom fördröjes. Under den tid delegarne i bolaget få anstånd med räntelqviden, kunna de möjligen klarera sig från sina öfriga skulder. Konungens befallningshafvande i de tre Hjelmarlänen hafva äfven enstämmigt förklarat, att den hjelp, som bolaget begärt, är alldeles nödvändig, och det synes mig derför som om kammaren icke borde tveka att åtminstone antaga utskottets förslag. Att nu yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, kan naturligtvis icke falla mig in, då utskottet icke kunnat tillstyrka densamma, huru rättvis den än synes mig vara, men då utskottet framstält ett förmedlingsförslag, som dock har det felet att icke gå tillräckligt långt, hoppas jag att kammaren åtminstone antager detsamma. För min del yrkar jag derför bifall till utskottets förslag.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Herr Stjernspetz: Herr talman, mine herrar! Ehuru boende i Örebro län, är jag dock icke personligen på minsta sätt intresserad i denna fråga, men jag är likväl bosatt så nära till Hjelmaren, att jag väl känner de svårigheter och den ruin, som hota att drabba dem, som måst deltaga i denna sjösänkning. I regel böra visserligen eftergifter ej ske, då det är fråga om af staten utlemnade lån, men här finnas dock starka skäl, som tala för en dylik eftergift, och jag vill framhålla ett par af dem.

Det ena är, att bolaget blifvit under hand ålagdt icke blott att anlägga åtskilliga nya segelleder utan äfven för all framtid underhålla dem, utan att derför få uppbära några afgifter. Om bolaget derför gått in till staten med begäran om anslag till dessa segelleder, så lider intet tvifvel att icke det, liksom alla andra kanalanläggningsbolag, med säkerhet kunnat påräkna att få ett sådant anslag. Så har visserligen ej skett, men att de nu efteråt komma med en ansökan om lindring har berott på att alla kostnader hafva blifvit vida drygare än man beräknat. Dessa förbättrade segelleder, denna vattenreglering, det kapital, som måst nedsättas i statens förvar för framtida underhåll af segeldjup m. m., allt detta har medtagit så mycket, att det öfverstigit bolagets krafter.

En annan omständighet, som jemväl talar för eftergift, är att vid det sammanträde mellan strandegarne, då de hade att bestämma sig för att antaga eller förkasta det af staten erbjudna lånet för sjösänkningens fullbordande, så segrade de, som ville emottaga detta anslag, med en rösts majoritet. Herrarne se sålunda att det fans en nästan lika stor minoritet, som ville betacka sig för att vara med, oaktadt kostnaden *då* beräknades vida mindre, än hvartill den sedan uppgått. På det sättet sågo nära hälften af strandegarne ingen annan utväg för sig än att nödgas vara med om företaget, och det är verkligen bra hårdt för denna stora minoritet att sålunda nu bringas till tiggarstafven. Några af herrarne torde möjligen draga i tvifvelsmål, att behof af lindring verkligen förefinnes, då den förvärfvade jorden är så utmärkt god. Jag erkänner, att jorden är särdeles god, men om herrarne se på de oerhörda kostnader, som sänkningen medfört, och sedan räkna efter hvad sjelfva uppodlingen, anläggningen af nödiga nya vägar och nya hus kräfva, så blir kostnaden per tunnland så stor, att man hvar som helst i Nerike kan köpa lika god jord för mycket mindre än halfva priset.

Då nu, såsom sagdt, bolaget förpligtats att med dryga kostnader inrätta segelleder, hvilka alltid eljest pläga åtnjuta understöd från statens sida, så är det icke mer än billigt att nu bifalla åtminstone utskottets förslag, hvilket innebär det allra minsta som staten kan göra för detta bolag, om man vill vara rättvis.

Herr talman, jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Nilsson* i Råby.

Herr Jonson i Fröstorp: Såsom herrarne af betänkandet finna, har jag hvarken kunnat vara med om Kongl. Maj:ts proposition eller utskottets förslag. Att denna fråga är behjertansvärd, erkänner jag

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

gerna, och ville man endast utöfva barmhertighet, så är här lämpligt tillfälle dertill. Det finnes emellertid så många dylika företag, som erhållit lån af staten, att om man nu slår in på den vägen att efterskänka en del af lånet, ser man icke hvar det skall stanna. Detta sjösänkningsföretag är helt och hållet frivilligt, och staten har icke lemnat den ringaste garanti för att det skulle bära sig eller blifva vinstgifvande. Under senare åren hafva många dylika företag egt rum i vårt land, ehuru i mindre skala än detta, och många af dem hafva misslyckats, så att delegarne förlorat betydliga summor. Skulle nu staten ersätta alla sålunda inträffade förluster, torde det blifva allt för mycket betungande för statsverket. Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag fick år 1885 räntan å sitt lån nedsatt till $4^1/_2$ procent, och skall man nu ytterligare nedsätta densamma, blir det snart nog fråga om ännu flera eftergifter, och detta kan jag icke vara med om. Riksdagen har äfven i år afslagit flera dylika framställningar; jag vill erinra om Vesans sjösänkningsbolag, der intressenterna förlorat kanske allt hvad de egde. Likaså var förhållandet med Oskarshamns-bolaget, som gjort framställning om nedsättande af räntan å dess lån, men Riksdagen har förklarat att bolaget får återbetala lånet, om det icke är nöjdt med det beslut, som Riksdagen förut fattat. Många andra odlingslån hafva lemnats af staten och många komma äfven hädanefter att utgå till företag, som kunna misslyckas. Men börjar Riksdagen nu att gifva efter, får den göra det i oändlighet.

Jag skall emellertid nu icke längre upptaga kammarens tid, utan endast yrka afslag på såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets förslag.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Herr talman! Den position, som herrar reservanter intagit i denna fråga, är ju mycket lätt att försvara. De säga, att intressenterna i detta sjösänkningsbolag hafva frivilligt gått in i det samma, och att de genom kontrakt med staten förbundit sig till vissa åligganden, som äro alldeles tydliga. De må sålunda skylla sig sjelfva, om de icke sett sig bättre för, ty affär är affär, och staten har icke mera skyldighet att understödja detta företag än många andra, och det fins så många andra företag här i Sverige, som misslyckats eller der åtminstone den verkliga kostnaden betydligt öfverstigit den beräknade. Gent emot allt detta vill jag i största korthet erinra om de skäl, hvilka för Kongl. Maj:t utgjort, såsom mig synes, full anledning att, när en framställning från intressenterna i Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag inkommit, framlägga denna för Riksdagen, för att Riksdagen måtte beredas tillfälle att, såsom jag hoppas, åt intressenterna lemna det understöd, hvaraf de äro i trängande behof.

Ett skäl är, att de verkliga kostnaderna hafva med mer än en million öfverstigit de beräknade. En annan omständighet, som jag påstår icke egt rum och sannolikt icke heller kommer att ega rum vid något annat dylikt företag, är, att intressenterna måst utgifva en million för ändamål, af hvilka de sjelfve ej haft någon fördel,

men hvilka måst tillgodoses på grund af det allmännas intresse. Och slutligen kommer härtill, såsom länsstyrelserna vitsordat, att en verklig fara för fastighetskrediten föreligger, derest icke en nedsättning i annuiteterna beredes och beredes snart.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Det är på dessa skäl, som jag för min del skulle hafva önskat, att den kongl. propositionen bifallits oförändrad, ty jag tror, att hjelpen då skulle hafva blifvit mera effektiv, så att det verkligen blifvit en hjelp, men något yrkande derom har icke gjorts här i kammaren, och som utskottets förslag redan blifvit antaget i medkammaren, så torde det icke vara skäl att här söka genomdrifva Kongl. Maj:ts förslag. Man måste nu nöja sig med utskottets. Och, mine herrar, icke kan väl Hjelmare-sänkningen mätas efter samma måttstock som hvarje annat litet sjösänkningsföretag i vårt land. Redan för länge sedan hafva ju för oss landvinningarna utom riket upphört. Här föreligger en landvinning *inom* riket, här vinnes ett område, större än ett eller annat furstendöme, och denna landvinning få vi utan de olyckor, som voro förenade med våra forna stora eröfringar. Jag vågar påstå, att skäl finnas för att staten på ett sådant företag offrar något, vore det ock några års ränta på ett bebeviljadt lån.

Herr Petersson i Runtorp: Det har framhållits att detta bolag haft oerhörda svårigheter. Ja, det är en sak, som jag visst icke betviflar, men detta är icke fallet uteslutande med detta bolag. Jemför man detta odlingsföretag med andra sådana i olika delar af landet, der man sökt sträfva sig fram för att kunna öka jordarealen, tror jag man skall finna, att fördelarne varit på nu ifrågavarande bolags sida. Ty huru många hafva haft så fördelaktiga lån som detta bolag? Skulle det lånat alla dessa penningar i banker på amortering, undrar jag huru det skulle redt sig. Nu har man emellertid missräknat sig och satt priset på den vunna jorden alldeles för högt. Man har derför icke erhållit de beräknade inkomsterna. Men så har det gått till öfver allt. Man beräknade priset på jorden efter det värde den egde vid företagets påbörjande. Då stod jorden i högt pris, men har sedan dess betydligt sjunkit i värde så väl der som öfver hela landet.

Man måste likväl nu taga denna sak sådan der är. Icke bör väl staten vara mera skyldig att hjelpa, derför att den lemnat ett fördelaktigt statslån. Många af de företag, hvarför man erhållit lån af staten, hafva misslyckats; endast några få bära sig. Den, som gifver sig in i dylika affärer, får också riskera att förlora. Man har förmenat, att staten uppmuntrat till dessa företag, och derför skulle staten nu hjelpa, men staten har aldrig lockat dem in härpå. Då man vill hafva lån, lofvar man guld och gröna skogar, men sedan, då affären icke bär sig, kommer man och tigger om hjelp. Staten har lånat bolaget dessa penningar mot då gällande ränta, och det har redan fått efterskänkt $^1/_2$ procent deraf. Jag undrar hvilken långifvare skulle lemna en sådan förmån. Ger man nu ytterligare efter, så kommer bolaget snart igen och tigger om hjelp. Vill man upphjelpa svenska jorden, kan det ske på annat sätt, men gifva vi

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

nu efter i detta fall, så kommer nog hvar och en som fått statslån att begära samma fördelar, och det blir svårt att neka.

Detta synes mig vara fullt talande skäl för att icke gå längre än reservanterna föreslagit, och jag skall derför yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Bergendahl: Med anledning af några sifferuppgifter, som lemnades af en talare på sörmlandsbänken, angående bolagets vinst och förlust, beräknad efter tunnland, skall jag be att äfven få framlägga några dylika uppgifter.

Den odlade jord, som genom företaget vunnits, uppgår i rundt tal till 30,000 tunnland. På dessa 30,000 tunnland fördela sig de 4,000,000 kronor, hvartill samtliga kostnader för företagets genomförande belöpa sig. Enligt verkställd gradering före sjösänkningen, hafva fem tunnland beräknats motsvara ett tunnland första gradens jord, och då denna under åtskilliga år sålts till 400 kronor, kan värdet på jorden i dess vattendränkta skick anses vara 80 kronor per tunnland. Om nu till förutnämnda 4,000,000 kronor lägges jordens ursprungliga värde, eller 2,400,000, blir sålunda sammanlagda beloppet 6,400,000 kronor. Nu ser man man af Konungens befallningshafvandes i Södermanlands läns utlåtande, att fullgradig och med husbehofsskog försedd jord försäljes efter 350 kronor per tunnland. Om man går så långt, att man antager, det skogen per tunnland skulle vara värd 50 kronor, återstår dock 300 kronor. Multipliceras de 30,000 tunnlanden med dessa 300 kronor, blir summan 9,000,000. Drager jag härifrån förut angifna kostnader 6,400,000 återstår 2,600,000, eller per tunnland 85 kronor. Dessa 85 kronor äro således den rena vinst, som bolaget gjort på hvarje tunnland, eller cirka 100 procent.

Under dessa förhållanden kan jag icke vara med om att bifalla Kongl. Maj:ts proposition vare sig om afskrifning af 450,000 kronor eller nedsättning af räntefoten till $3^1/_2$ procent, i synnerhet som säkerligen de penningar, som af staten upplånats för detta ändamål, kostat 4 procent och kanske ändå mera. Deremot är jag gerna med om utskottets förslag, då, såsom vi veta, konjunkturerna för jordbruket under det sista årtiondet, medan detta företag varit i gång, varit särdeles dåliga och, ehuru de nu något förbättrats, likväl mycket återstår att önska i den vägen.

Jag ber derför få förena mig med dem, som yrkat bifall till statsutskottets förslag.

Herr Hederstierna: Herr talman! Redan i det underdåniga utlåtande, jag anbefaldes afgifva rörande Hjelmare-bolagets ansökan om afskrifning af en million å det statslån, som det erhållit för sänkning af ifrågavarande sjö, har jag uttalat den mening, att staten icke bör bekosta utan blott genom fördelaktiga lån understödja torrläggning af vattensjuk jord, men att det synes mig obilligt, att den enskilde jordegaren skall förpligtas bekosta annat än hvad som erfordras för sjelfva torrläggningen af hans mark, och då nu ifrågavarande bolag blifvit ålagdt att anordna segelled genom Hjelmaren och att ombygga Hjelmare kanal och på dessa företag nedlagt 1

million, af hvilken strandegarne icke haft någon direkt fördel, har jag tillstyrkt Kongl. Maj:t att föreslå Riksdagen att medgifva en afskrifning af motsvarande kostnad, eller 1 million. Denna min då uttalade åsigt vidhåller jag fortfarande och beklagar endast, att Riksdagen icke fått tillfälle att pröfva en sådan framställning, hvilken jag med nöje skulle hafva tillstyrkt. Nu kan man visserligen svara mig — och en talare har äfven yttrat sig i den rigtningen — att det icke varit bolaget medgifvet att vid Hjelmarens sänkande förstöra en redan befintlig segelled, hvarför det blifvit det samma ålagdt att hålla segelleden öppen efter sänkningen, och att, då bolaget en gång åtagit sig denna förpligtelse, det också vore i sin ordning att det finge fullgöra den samma. I afseende på den första invändningen så medgifver jag gerna, att bolaget icke kunde medgifvas rättighet att sänka sjön, med mindre den förut befintliga segelleden fortfarande blefve vidmagthållen, men deraf följer icke, att strandegarne borde bekosta detta arbete. En allmän farled bör bekostas af staten, särskildt då det är fråga om ett så stort och vidtomfattande företag. Den andra anmärkningen ber jag att få bemöta dermed, att bolaget visserligen ingått på att verkställa det ifrågavarande arbetet, men under förutsättning, att arbetena sammanlagdt icke skulle kosta mer än 2 millioner kronor, hvilket belopp bolaget var beredt att amortera och förränta. Men kostnaderna hafva i stället uppgått till 3 millioner kronor eller, inberäknadt ränteförlusten under anläggningstiden, 4 millioner kronor. Af så stort belopp har bolaget aldrig beräknat att få vidkännas återbetalning, och bolaget kan derför med skäl begära, att staten öfvertager bekostandet af segelleden, hvilket från början ålåg bolaget. Nu kan emellertid något sådant beslut icke fattas, och det återstår då att pröfva de förslag till lindring i återbetalningen, som äro framstälda.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Då medkammaren redan antagit statsutskottets förslag, kan det icke komma i fråga att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hvilken jag eljest skulle förordat. Med statsutskottets förslag vinner bolaget egentligen endast den fördelen, att det slipper amortera och förränta skulden till staten under 7 år, hvarunder bolaget får tillfälle att återbetala de enskilda lånen. Detta är naturligtvis för strandegarne en fördel, men denna vinnes på bekostnad af de framtida egarne, då utskottet föreslår, att den under tiden upplöpande räntan skall läggas till kapitalet, så att detta 1896 kommer att uppgå till 2,850,000 kronor, som strandegarne derefter skola amortera och förränta. Vinsten för bolaget är sålunda endast det tillfälliga uppskofvet med förräntningen och amorteringen. För staten blir det ingen förlust, då den under tiden upplöpande räntan skall läggas till kapitalet och således blir återgulden, när amorteringen börjar.

Under sådana förhållanden kan jag icke föreställa mig, att kammaren skall motsätta sig utskottets förslag, hvartill jag yrkar bifall.

Herr *Ersson* i Vestlandaholm förklarade sig instämma i detta yttrande.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån.
(Forts.)

Herr Dieden: En talare har påstått, att om en egare af ett hemman om 20 à 30 tunnland genom sänkningen fått sig tilldelad en ytterligare areal af 100 tunnland, detta icke skulle lända honom till nytta, utan tvärtom blifva hans ruin, och på grund deraf ville talaren yrka rent afslag. Jag tycker, att dylika saker hade bort föredragas, när ansökningen om lånet förelåg, för att förekomma dess beviljande. Då hade man besparat Riksdagen åtskilligt obehag, och delegarne i sjösänkningen ännu mera.

En annan talare sade, att det ju vore fråga om en ren affär. Uppfyller den ena parten sina skyldigheter, så borde äfven den andra göra det. Ja, det är mycket sant. Men då fråga är om penningelån, huru ofta får man icke låna ut penningar utan att få igen dem. På samma sätt här. Om bolaget icke kan betala, får det gå i konkurs. Är det då icke bättre att söka åstadkomma sådan hjelp, att bolagets bestånd blir betryggadt? Efter de uttalanden, som gjorts af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen, hade man väntat, att regeringen skulle hafva framkommit med proposition om kraftigare hjelp, men som förhållandet nu är, kan jag endast yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Anderson i Skeenda: Som jag inom utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga och bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, så kommer jag äfven nu att rösta för utskottets förslag. Det har sagts, att detta är ett stort företag, och det är äfven så. Men det förvånar mig icke det ringaste att det kostat dubbelt så mycket, som det är beräknadt, ty i vanliga fall bruka liknande företag kosta 3 à 4 gånger så mycket som kostnadsförslagen upptaga. Jag vill anföra ett exempel. På min ort företogs en sjösänkning, kostnadsförslag utarbetades af statens förnämsta ingeniörer och uppgick till 60,000 kronor. Men när företaget var utfördt, så hade det kostat 208,000 kronor. Vi måste låna penningar till allt samman och fingo icke någon räntenedsättning. Det troddes då, att de mindre jordbrukarne, som voro delegare i företaget, skulle gå under, men det har visat sig, att de, oaktadt de känbara förluster och stora kostnader de ledo, stodo på sig, och så hoppas jag, att det skall gå äfven i detta fall.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Björkman: Det förefaller mig märkvärdigt, att en del så strängt fasthålla satsen, att det skulle vara en vådlig princip, om man kastar sig in på detta hjelpsamhetsområde, som man behagat kalla det. Jag kan icke fatta ett sådant resonnement. Det må vara diplomatiskt, men jag kan icke fatta det. Jag kan ej inse, huru det, om Riksdagen fattar beslut i ett hänseende, kan blifva ett prejudikat för everldliga tider. Jag tror, att om en näring kommer och visar, att den behöfver understöd, så, à la bonne heure, må man gifva den sådant, men naturligtvis har Riksdagen rätt att vägra ansökningar, som synas den mindre väl grundade. När jag för öfrigt tänker på saker och ting, som Riksdagen blott under min tid behandlat, så finner man ganska många besynnerligheter. Så var det vid ett tillfälle fråga om

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

pension åt en embetsmans enka, och då det blef upplyst, att det vid bouppteckningen visade sig, att hon blott hade 14 à 15 tusen kronor i behållning samt hade några flickor att uppfostra, hvarför det sålunda vore nödvändigt att bevilja pensionen, så blef denna beviljad, men icke har väl detta utgjort något prejudikat. Hade det varit en annan enka, som egt 100,000 kronor, hade väl Riksdagen nekat att bevilja någon pension. Det företag, hvarom nu är fråga, är af sådan beskaffenhet, att det nära berör oss jordbrukare. Hvarför skulle man anse det så vådligt att för en gång hjelpa sina egna? Här har vunnits sådant utrymme af jord, att alla, som satt sig in i saken, ansett att staten gjort en väsentlig vinst.

Då jag icke tror att Riksdagen genom att lemna något understöd åt de betryckte strandegarne, kastar sig in på något farligt område, så tillåter jag mig, herr talman, yrka bifall till det förslag, som framstälts i utskottets betänkande.

Herr friherre Bonde: Den ärade talaren på skaraborgsbänken framkom med några anmärkningar mot den uppgift på kostnaden för sjösänkningen, som jag lemnat. Jag beklagar, att jag icke kunde fullkomligt följa honom i de kalkyler han gjorde, ty jag hörde icke rigtigt hvad han sade. Men han anmärkte mot mig, att den uppgift, som jag kommit med, icke var fullt korrekt. Jag tog emellertid den uppgiften ur den berättelse, som ligger framför mig. Det är der tydligt angifvet, att hvarje vinsttunnland kostat 600 kronor, men det är klart, att det är stor skilnad mellan vinsttunnland och arealtunnland. Jag tycker att det är tillräckligt dyrbart, att vinsttunnland kostat 600 kronor, i synnerhet om man besinnar, att marken, som blifvit förbättrad, hade värde förut, hvilket äfven måste ingå i beräkningen vid åsättande af den olika graderingen. Huru hög denna kostnad för vinsttunnlandet är, inses lätt deraf, att det högsta pris hvartill bolaget kunnat afyttra någon jord är 400 kronor per vinsttunnland, och detta kan i alla fall ej anses vara lågt. Jag tror sålunda icke, att de uppgifter, som lemnades af talaren på skaraborgsbänken förringar värdet af den uppgift som jag lemnade, och sedan jag begärt ordet märkte jag äfven, att detta nog ej heller var talarens mening, då han, oaktadt de anmärkningar han hade att göra mot mina siffror, ändock yrkade bifall till utskottets förslag.

Herr Nils Peterson framhöll såsom den egentliga orsaken, hvarför man misskalkylerat sig, att priset på jordbruksprodukter, sedan den tid företaget började, så betänkligt sjunkit, att delegarne icke kunna göra den vinst de beräknat. Jag tror dock icke, att detta är den hufvudsakliga orsaken till de felaktiga beräkningarna, ty hade kostnaderna för företaget icke uppgått till dubbelt mot hvad som beräknats, hade troligtvis, äfven med de pris på jordbruksprodukter, som nu råda, möjlighet förefunnits att företaget burit sig. Men skälet till, att det ej gjort detta, ligger, som jag nyss sade, deri, att företaget kostat dubbelt så mycket som beräknats, och det är gifvet att det under sådana förhållanden — med hvilka pris som helst på jordbruksprodukterna — icke kunnat bära sig; derför hotar också företaget att blifva till ruin för delegarne, och det vore, såsom jag nyss framhöll,

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån.

(Forts.)

hårdt, om denna ruin skulle drabba de många, som deltagit i företaget på grund af de prospekt, som voro uppgjorda och som de icke kunde sätta sig in i. Det är svårt att uppgöra förslag för sjösänkningar; man ser äfven sådana misslyckas. Men att dessa delegare i sjösänkningsföretaget derför skola blifva bragta till tiggarstafven, vore dock hårdt, och jag anser att utöfvande af den barmhertighet, hvarom här är fråga, icke skulle vara Riksdagen ovärdigt.

Herr Folke Andersson: Högst få, om ens något, företag af den storlek och omfattning som detta torde hafva blifvit utförda i hela Europa. Säkert är, att i vårt land icke förekommit och aldrig förekommer något så stort företag af samma beskaffenhet som detta, och jag tror, att det är allmänt kändt och erkändt.

Det har talats och skrifvits många gånger, att vi skulle eröfra Finland inom vårt eget land, och om detta tal kan tillämpas på något ställe, tror jag att det är här. Man har försökt eröfra Finland inom egna landamären.

Man har här påstått, att detta bolag, som gifvit sig in på detta djerfva företag, bort se sig för bättre och icke kasta sig in på detsamma. Jag tror icke, att bolaget kan beskyllas för att lättsinnigt hafva kastat sig in i företaget. Om herrarne behaga taga kännedom om de handlingar, som åtföljа den kongl. propositionen, finna herrarne, att flere af de förnämste i statens väg- och vattenbyggnadscorps undersökt och behandlat detta företag, nemligen öfverstelöjtnanten Sundmark, majoren Olivecrona, majoren Nerman, öfverstelöjtnanten Grafström, kaptenen Laurell och dessutom slutligen ingeniören Fröman. Således hafva sex af Sveriges största auktoriteter på detta område underkastat bolaget och företaget en granskning; och om man någonsin haft rättighet att sätta tillit till kompetente personers utlåtande, vore det väl här. Den ena undersökningen gjordes efter den andra, och slutligen trodde man sig komma någorlunda tillrätta med saken. Då beslöt bolaget att utföra detta fosterländska och, som jag tror, för landet i dess helhet nyttiga företag, och det sattes i tillfälle dertill, derigenom att det erhöll ett lån af staten på 2,000,000 kronor. Ty om detta lån icke beviljats, hade naturligtvis företaget icke kunnat komma till stånd; detta lån var vilkoret för att företaget skulle kunna genomdrifvas. Att bolaget i och för detta lån fått underkasta sig svåra vilkor, torde icke kunna förnekas. Bolaget fick betala 5 procent ränta på lånet från den dag det lyftes till år 1885, då räntan nedsattes till $4^1/_2$ procent och kapitaliserades, såsom vi veta. Jag tror icke, att staten betalt så hög ränta på sina penningar och att den således förtjent något på bolaget. Vidare ålades bolaget, såsom vi veta, icke blott att ombygga och fördjupa Hjelmare kanal och upptaga segelleden genom Hjelmaren till Örebro till 7 fots segeldjup, utan äfven att af de lånta penningarne sätta in 100,000 kronor i statskontoret för framtida underhållande af denna segelled till erforderligt djup. Den fond, som nu för detta ändamål finnes i statskontoret, har, såsom herrarne se af rikshufvudboken, uppgått till 150,000 kronor. Det torde vara något hårdt, att, då Riksdagen årligen beviljar anslag till upprensning af åar och underhållande af

segelleder här och der i landet, detta bolag skall vara ålagdt att utan statsbidrag underhålla denna segelled. Men det är icke nog dermed. Bolaget ålades äfven att hålla tjenlig ångbåt på den s. k. Hemfjärden, då segling mellan Essundet och Svartåns utlopp af vidriga vindar omöjliggjordes. Man kan knappast tänka sig, hvilka skyldigheter ålades detta bolag. Bolaget har likväl, såsom herrarne behaga finna, fullgjort alla de åligganden, Kongl. Maj:t stält på detsamma. Det har fullgjort allt, så att icke några klagomål mot bolaget uppstått, och gjort mera, än det behöft. Det har icke blott upptagit och underhållit den nyssnämnda segelleden utan äfven öppnat flere andra segelleder för trafik. Jag skall be att få omnämna för de herrar, som icke hafva kännedom om Hjelmarens läge, att Hjelmare kanal har sitt aflopp vid Notholmen ned till Arboga, men sjelfva Hjelmaren har sitt aflopp österut vid Eskilstuna och Torshälla. Der var förut icke något segeldjup, men bolaget måste för vattens aflopp der upptaga ett sådant djup, att det blef segelled. Då Oxelösund—Flens-bolaget, som har sin jernväg strax bredvid, såg detta, ville det draga trafiken dit till förmån för sin jernväg, men efter sänkningen visade det sig, att det icke var nog djupt för dess lastångare att gå dit, utan att det behöfde muddras på några ställen. Då gick detta bolaget in till Kongl. Maj:t och begärde samt erhöll 24,000 kronor, för att bolaget skulle taga upp segelled der. Men sjösänkningsbolaget, som egentligen upptagit segelleden, har icke fått ett enda öre. Dessutom har bolaget upptagit en två mils lång kanal från Hjelmaren genom Qvismaren till Almbro, den största af sitt slag i Sverige, han är i nedre delen 120 fot bred och 14 fot djup, och der har nu öppnats en ny trafikled, som utan tvifvel icke blott är till gagn för bolaget utan äfven för sjöfartsnäringen och många andra, som deraf hafva stor fördel.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Nu säga reservanterna, att man icke bör gå in på något efterskänkande, ty då skulle flere komma med samma begäran. Jag skall då be få upplysa, och herrarne känna det mycket väl förut, att vi årligen till upprensning af åar m. m. anslå 100,000 kronor utan återbetalningsskyldighet samt likaledes utan återbetalningsskyldighet årligen 100,000 kronor till utdikning af sanka trakter, som förorsaka frostskada. Om jag nu beräknar de poster, som skänkts bort för dessa ändamål under den tid sjösänkningen egt rum, eller 10 år, uppgå de ända till 2,000,000 kronor, eller just hvad bolaget lånat. Då frågar jag, om icke detta bolag har någon moralisk rätt till hjelp, då det är i nöd. Men då säger utskottet, att det anser »rent efterskänkande, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, af ett fordringsbelopp vara en betänklig åtgärd, hvilket utskottet så mycket mindre kan tillstyrka, som det ej synes vara ådagalagdt, att den är af nödvändighet påkallad». Det anses således icke vara nödvändigt för bolaget att få någon hjelp. Ja, det kan ju icke hjelpas, att utskottet har den åsigten. Ty för dem, som icke vilja taga några skäl, hjelpa inga skäl. I det utlåtande, som i ämnet afgifvits af Konungens befallningshafvande i Örebro län, som kanske känner till förhållandena, heter det: Huru berättigade än må synas Riksdagens år 1885 uttalade tvifvelsmål, huru vida i då förevarande fall det

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

verkliga nödtvång var för handen, som, enligt Riksdagens medgifvande kunde och borde föranleda till efterskänkande af en statsverkets fordran, så hafva nu mera, enligt hvad Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande håller före, förhållandena gestaltat sig så och om de samma förebragts så tillförlitliga upplysningar, att Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande anser sig fullt berättigad uttala den åsigt, att verkligt nödfall i ifrågavarande afseende är för handen, och att förty det sökta efterskänkandet af bolagets halfva skuld till statsverket borde kunna beviljas. Så säger Konungens befallningshafvande, och jag tycker, att det borde vara åtminstone något skäl för utskottet att taga detta i betraktande. Men, som sagdt, det kan ju icke hjelpas, att utskottet icke så gjort eller velat göra.

Jag skall äfven be att få bevisa, att Riksdagen förr icke varit så hård, då det varit fråga om att hjelpa nödställda. Jag är viss om, att det finnes många här i kammaren, som påminna sig den beklagliga ställning, hvari Hallsberg—Motala—Mjölby-banan befann sig. Det upplystes, då hjelp åt detta bolag var i fråga, att det var knappast ett dödsbo der i trakten, som kunde utredas, derför att delegarne i jernvägsbolaget voro solidariskt ansvarige för hvarandra. Bolaget kom till Riksdagen och begärde hjelp och fick sådan. Jag tror ock, att det är en pligt att i vissa fall lemna hjelp. Vi hafva äfven efterskänkt betydliga belopp, bland annat till jernvägar, såsom till vestra bergslagsbanan, om jag icke missminner mig, 2,000,000 kronor och till Nässjö—Oscarshamns-banan 1,000,000 kronor. Jag tror äfven att Karlskrona-banan fått ett belopp efterskänkt, fast jag nu ej minnes huru stort det var m. m. Nog hafva således andra fått hjelp, men i fråga om detta företag synas de fleste icke vilja erkänna, att sådan är behöflig. Jag hoppas dock, på grund af de skäl, som i Kongl. Maj:ts proposition och på grund af de upplysningar, som här lemnats, att Riksdagen icke skall draga i betänkande att äfven söka hjelpa och understödja detta bolag på något sätt. Om företaget hade misslyckats så, att, sedan man lagt ut 2,000,000 kronor, man icke vunnit hvad man velat vinna, då hade naturligtvis företaget förolyckats. Men, när nu bolaget har trots alla hinder utfört arbetet på ett tillfredsställande och hedrande sätt, så att man har vunnit hvad man önskat, så till vida att landet är vunnet, och om herrarne afslå all hjelp, så att dessa omkring 1,200 jordegare skulle ruineras, lemna de dock detta land i arf åt efterkommande. Men man måste erkänna, att det är hårdt, om alla de, som offrat sig för detta företag, skulle vara dömde till undergång.

Af hvad jag nu yttrat och anfört framgår, att jag anser att bolaget har moralisk rätt till hjelp af staten, och att Kongl. Maj:ts proposition bort bifallas, men som jag icke har hopp att Riksdagen nu bifaller den samma, skall jag be att för denna gång yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Odell: Det finnes väl ingen af herrarne, som betviflar, att detta stora företag blifvit utfördt på det sätt man önskat att det skulle utföras, och att det blifvit utfördt till alla vederbörandes belåtenhet. Det har också, enligt min tanke, blifvit utfördt icke under

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

utan öfver de föreskrifter, som gåfves, då företaget beslutades. Å andra sidan föreställer jag mig, att det icke är någon af herrarne, som betviflar, att de personer, som stå detta företag nära, på ett ganska känbart sätt komma att få uppoffra mycket af sin lilla förmögenhet, ja, somliga kanske allt hvad de ega. Jag inser visserligen att i det läge, hvari frågan nu befinner sig, man icke har utsigt att få bifall till något annat än utskottets förslag. Men jag hoppas att de herrar, som reserverat sig äfven mot det föreliggande betänkandet, måtte tänka litet på saken, innan de afgifva sina röster för reservationen. Då, såsom sagdt, intet mera är att hoppas än hvad utskottet föreslagit, liksom det skett i Första Kammaren, skall jag be att på grund af hvad jag i korthet anfört få på det lifligaste yrka bifall till detta. Det kan visserligen icke synas vara någon effektiv hjelp, men det är alltid en hjelp för framtiden, derigenom att annuiteterna minskas något litet. Jag hoppas derför, att utskottets förslag skall vinna bifall i kammaren, och yrkar derför antagande af utskottets framlagda förslag.

Herr Lyttkens: Talaren på malmöbänken yttrade, att det vore Riksdagens skull att detta företag kommit till stånd och att den derför borde göra icke endast hvad utskottet föreslagit, utan äfven gifva de eftergifter, bolaget ifrågasatt. Denna förebråelse kan åtminstone icke träffa denna kammare och icke mig, ty jag var en af de ifrigaste motståndarne, då det var fråga om att bevilja lån till detta företag. Jag sade då, att om detta sattes i verket, sluppe Riksdagen icke undan att år efter år få mottaga begäran om eftergifter och afskrifningar m. m. Detta har äfven inträffat. Det är nu andra gången frågan kommer före, och pretentionerna stiga för hvar gång. För min del kan jag icke tro, att bolaget är i en så farlig ställning, som här utmålats, ty med de pris på jord, som finnas åtminstone i södra Sverige — och den jorden har ju sagts vara mycket sämre än den här ifrågavarande — tyckes det, som om jordens värde skulle fullt upp gå upp till hvad företaget kostar, och då behöfves ej att staten skänker något till egarne af denna goda jord.

Såsom ett skäl har man anfört, att bolaget ålagts uppehålla segelleden. Det är ett vilkor, som hvar och en måste ikläda sig, hvilken har ett företag, som gör intrång på eller skada för annans rätt. Det finnes många små jernvägsbolag, hvilka med rätta bli ålagda att så göra och icke hindra farleder, som redan finnas eller kunna komma att finnas, der deras bana skall fram. Sådant har alltid befunnits öfverensstämmande med rättvisa, och det är rättvist äfven i afseende på här ifrågavarande bolag.

De anspråk, som framstälts från bolaget och som förnyade gånger upprepas, äro understödda af så många Konungens befallningshafvande, att jag icke klandrar regeringen, att den framlagt den inför Riksdagen, ty onekligen är företaget så stort, att det förtjenar att pröfvas, om det behöfver något understöd, och det beror ju på Riksdagens pröfning att bifalla eller afslå hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Men nog kan det synas egendomligt, att en mängd personer, som, när lånet begärdes, voro de ifrigaste och som dels enskildt dels offentligen genom broschyrer, öfvertalningar och andra medel sökte inverka på riksdagsmännen och deras votum, nu sätta sitt namn under bolagets ansökan samt klaga allra högljuddast och derigenom sjelfva gifva sig en svår dementi. Det förefaller mig äfven litet egendomligt af dem, som kanske genom någon misshushållning vid utförandet eller af oförstånd bragt företaget derhän, att det ej nu utfaller så fullkomligt gynsamt, som de då förespeglade. Här klagas så mycket öfver socialismen, och påträngandet från de många, som intet ha mot dem som mycket ha. Men jag undrar, om icke äfven detta är en sorts socialism nemligen från dem, som vunnit dessa stora jordarealer, men icke vilja sjelfva bära kostnaderna, utan att äfven andra, som icke ha någon nytta deraf, skola göra det. Detta kan jag icke finna vara rätt.

Jag hade kanske äfven ortintresse af att detta blefve bifallet, för det prejudikat, som derigenom skulle gifvas. Det fins nemligen äfven i andra trakter företag af likartad beskaffenhet, fastän icke så stora, och om de misslyckas, skulle det vara bra, om man kunde komma till Riksdagen och säga: »när de som hafva så god jord fått efterskänkt af statsmedlen, hvarför kunna icke också vi då få efterskänkt?» Så t. ex. finnes i min hemort ett sådant, som statens agronom hade förklarat, att det var ett mycket godt och lönande företag- och med kemisk analys af jorden bevisat det; men när sjön var uttorkad, befans jorden icke ha den beskaffenhet, som statens agronom uppgifvit, utan den var ytterst jernhaltig, innehöll jernoxidul och ligger nu som ett naket fält och för närmaste framtid nästan obrukbar. Det skulle för delegarne i detta liksom i flera andra företag i olika delar af landet vara fördelaktigt att kunna åberopa ett sådant prejudikat. Men just för att hindra att sådana företag, som uppgjorts på statens ingeniörers tillstyrkan och förklaring att allt skulle vara godt, sedan komma och begära eftergifter och derför anföra som skäl att, när så stora företag fått sådana, äfven de små böra få det, skulle jag helst vilja yrka rent afslag. Men under förhoppning, att det nu är sista gången något sådant kommit till Riksdagen, och att icke de som komma efter oss behöfva stå i samma obehagliga ställning och höra att de äro orsak till att en massa menniskor säga sig bli ruinerade utan att kunna eller anse sig böra hjelpa dem på andras bekostnad, skall jag ändock vara med om utskottets förslag, och kunde jag fastställa det vilkor, att det vore sista gången sådant skedde, skulle jag göra det. Jag vet dock, att en blifvande Riksdag icke är bunden deraf, och jag vet, att de herrar, som hafva del af Hjelmarens-Qvismarens sjösänkningsbolag, skola oupphörligen tränga på. Om vi nu säga nej, skola de kanske nästa år komma igen med ännu större pretentioner, och på det att några riksdagar må få vara i fred för dem och att, i fall de få denna tid på sig att odla sin jord, de må hända kunna finna att de hafva tillräcklig ersättning för sin möda i de ökade skördarne, så röstar jag för utskottets förslag, fastän jag helst skulle rösta för rent afslag.

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Jag vill blott säga ett par ord, och jag skall taga mig friheten yrka bifall till utskottets förslag. Vid behandlingen inom utskottet gjorde två olika meningar sig gällande: den ena var för rent afslag och den andra gick betydligt längre i eftergifter än utskottets nu föreliggande förslag. Detta utskottets förslag utgör alltså ett medlingsförslag mellan de båda åsigterna. Det kan icke förnekas, att det icke finnes åtminstone ganska många bland delegarne i detta sjösänkningsbolag, som på god tro gått med i företaget och på sakkunniges råd. Man kan visserligen icke påstå att de blifvit tvingade, men de hafva blifvit så att säga narrade. Det finnes visserligen många andra, af hvilka man kan fordra att de skulle kunna bedöma saken och som hafva råd att betala i enlighet med de vilkor, som uppställdes då lånet beviljades. Men för de mindre delegarne är det en högst väsentlig fördel att på detta sätt få betala lånet på betydligt längre tid. Riksdagen borde äfven kunna gå in på detta förslag, då staten icke gör några afsevärda uppoffringar derigenom, och det sannerligen icke kan betviflas, att många hafva stort behof af den lindring, som här erbjudes. Detta har varit motivet för mig i utskottet, och derför får jag fortfarande yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bäckgren: Då Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolags talan nyss förts af min ärade länskamrat, som är från den trakt der bolagets stora företag utförts, som är fullt förtrogen med de bekymmersamma förhållanden, med hvilka bolaget kämpar, och till hvilken så många nu ställa sina anspråk och förhoppningar, att han måtte kraftigt och lyckligt föra deras talan, så att de i kampen för bibehållandet af sina egendomar ej må duka under och nödgas öfverlemna åt andra att njuta frukterna af deras arbeten, mödor och ansträngningar, då han, som sagdt, med sådan värme fört bolagets talan, skulle jag kunna inskränka mig till att instämma med honom. Ty att söka rubba något af det höga och mägtiga statsutskottets förslag skulle vara möjligen ett djerft men säkerligen ett mycket fåfängt försök. Skulle man deremot kunna lyckas med billighetens vapen mörda reservanternas hemställan, detta hjertlösa foster, som aldrig bort få se dagens ljus, vore det dock något vunnet. När man läser reservationen, märker man, att bakom de milda uttrycken gömmer sig mellan raderna sjelfva innebörden, som synes vara: den, som lättsinnigt och obetänksamt kastar sig in i ett företag, må gerna förgås derunder. Men man hvarken får eller kan antaga, att detta bolag på något som helst lättsinnigt sätt kastat sig in i företaget. Innan detta företag påbörjades, uppgjordes flere kostnadsberäkningar, och bolagsmännen voro så försigtiga, att de för detta ändamål anlitade de tillförlitligaste och bästa krafter, som kunde erhållas, nemligen statens egna tjenstemän på det området. Att kostnaderna sedan blifvit större än de sakkunnige beräknat är en omständighet, som bör läggas dem och icke bolaget till last. När sedan under arbetets gång man kom till den nedslående öfvertygelsen, att kostnadsberäkningarna voro otillförlitliga, hade man redan kommit så långt i arbetet, att det icke kunde afbrytas, utan måste fullbordas, om icke millioner

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

kronor skulle bokstafligen vara kastade i sjön. Jag tror derför, att Riksdagen har en moralisk skyldighet att hjelpa och understödja dem, som på god tro gifvit sig in i detta företag, ett företag i fosterlandets sannaste intresse. Jag hoppas, att då en bön nu ställes till Riksdagen från detta under djupt ekonomiskt bekymmer för framtiden suckande bolag, Riksdagen icke skall underlåta att behjerta och hörsamma den. Man får icke frukta, att, om man medgifver en räntelindring åt detta bolag, man äfven skall vara tvungen att göra det åt andra. Nej, detta bolag är i sin storslagenhet ensamstående i vårt land. Och skulle så lyckligt vara att något annat bolag skaffar oss 30,000 tunnland jord till beskattning och taxering, och hvaraf staten hade inkomster, anser jag att staten bör äfven åt det bolaget lemna all den hjelp den kan.

En så stor och vacker landvinning, som Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag gjort åt vårt land, förskaffar bolaget en ovansklig heder i vår fredliga odlings historia; men det skulle synas som ett mörkt moln på en klar himmel, om staten undandrager sig att i nödens stund räcka bolaget en hjelpande och räddande hand. — Här är icke fråga om ett enda öre anslag utan endast om en räntelindring. Saken är så behjertansvärd, att den bäst talar för sig sjelf. Jag skall derför icke heller längre uppehålla kammarens tid, utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Mörarp: Jag tänkte verkligen icke svara på det högstämda föredrag, som vi nyss hörde. Men då talaren stälde sig på rättens ståndpunkt och talade om det hjertlösa foster, som icke borde hafva sett dagens ljus, så kan jag icke undertrycka min förvåning öfver, att en sådan betydelse kunnat gifvas hvad vi sagt i vår reservation. Jag, som uppträdt för reservanternas mening, har velat varna kammaren för de konseqvenser, som kunde följa af ett beslut i den rigtning utskottet förslagit. Det är allt hvad jag gjort. Jag har sagt, att om man understödjer detta bolag, så komma snart andra dylika bolag, som misslyckats i sina beräkningar, att anropa kammaren om hjelp, och om kammaren finner skäl att lemna understöd åt detta, så måste kammaren äfven lemna hjelp åt andra bolag, som bedragit sig med afseende på sina beräkningar. Jag tror således icke att man i sådana ordalag bör klandra hvad som framhållits från reservanternas sida.

För min del uttalade jag, då jag först yttrade mig, att det vore min öfvertygelse, att bolaget icke med den lindring, som här är i fråga, vore hjelpt, och jag är öfvertygad, att detta endast är andra akten i detta skådespel, som handlar om att bereda enskilda fördelar och betala enskildes skulder. Jag får i det afseendet instämma med talaren från Halland och kan icke undertrycka den meningen, att det här är fråga om en slags statsocialism.

Herr Petersson i Runtorp: Jag skall endast be att få yttra ett par ord. Det förhåller sig verkligen så, som talaren på hallandbänken nyss omnämnde, att han, då denna fråga första gången var å bane, stod emot mig. Han arbetade emot detta anslag, och jag deremot

Angående lindring i vilkoren för ett Hjelmarens och Qvismarens sjösänkningsbolag af staten beviljadt lån. (Forts.)

gjorde hvad jag kunde för att det skulle bifallas. Men här kan verkligen tillämpas det gamla ordspråket: »man hjelper sina vänner och kräfver sina ovänner.» Jag trodde på deras uttalanden att här vore ett sådant företag, der omöjligen kunde riskera att förlora något. Det uttalades varningar både från herr Lyttkens och andra, men jag fäste icke afseende vid dessa varningar, utan trodde mera på hvad från motsatta sidan anfördes. Nu får jag dock tillstå att det var han, som hade rätt, och jag har fått erfara att man ingen sanning får höra af menniskor, när de vilja låna penningar.

Nyss åberopade jag ett ordspråk. Här skall jag kunna tillämpa ett språk ur den heliga skrift på det sätt, hvarpå man handskas med statskassan. Det språket lyder: »Himmelriket lider våld, och de väldiga rifva det till sig». Med understöd af tre landshöfdingeembeten kan man hafva hopp om att få något med af statskassan. Men de små, när de anföra sina bekymmer, de få ingen hjelp. Jag har redan fått tre skrifvelser från min ort med begäran, att jag måtte söka att bereda hjelp åt dylika företag derstädes, hvilka varit för delegarne mycket förlustbringande. Men det är bara fråga om 60,000 à 70,000 kronor, fastän det för den enskilde delegaren åstadkommer lika mycket lidande, som om affären gått i stor skala. Men tror herrarne att jag hade någon utsigt att lyckas kunna bereda dessa små företag någon hjelp, om jag komme fram med en sådan framställning? Nej, men om det vore fråga om millioner, då hade man helt visst bättre utsigter.

Det skäl, som varit för mig bestämmande, är egentligen af principiel art: man skall se upp, *innan* man inlåter sig i affärer och företag. Jag yrkar fortfarande bifall till reservationen.

Herr Petersson i Eksebo: Jag hade egentligen endast tänkt instämma med den siste ärade talaren. Men eftersom jag fått ordet vill jag vara mot ett beslut i enlighet med utskottets hemställan, hvilket skulle blifva ganska svårt för oss att sedermera fullfölja. Jag tror nemligen att, när det blefve kändt i landet, att detta bolag hade fått sin annuitet nedsatt till 6 procent, så komme snart andra bolag i samma ställning och ville hafva samma nedsättning. Det var heller icke så länge sedan annuiteten för odlingslånen i allmänhet nedsattes till 8 procent, hvadan det synes mig, att någon ytterligare nedsättning icke nu borde komma i fråga. Med anledning af denna min ståndpunkt tecknade jag mig som reservant äfven med risk att af bolagets målsmän komma att betraktas såsom en person, hvilken icke vore en hjertevarm vän af fosterländska företag. Jag yrkar bifall till reservationen.

Härmed var öfverläggningen slutad; och sedan propositioner gifvits i enlighet med de gjorda yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets memorial n:o 75, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Kongl.

Maj:ts proposition angående fortsättande och afslutande under år 1890 af arbetena på nya kasernetablissement för svea lifgarde och andra lifgardet m. m.

§ 5.

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 76, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon.

Uti en till Riksdagen den 27 april 1889 aflåten proposition (n:o 43), hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att å extra stat för 1890 anvisa ett belopp af 39,000 kronor, att användas till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon och öfriga med genomförandet af den beslutade organisationen utaf nämnda bataljon förenade utgifter; och hemstälde utskottet i nu föreliggande utlåtande, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade herr *Lasse Jönsson*, med hvilken herrar *Carl Ifvarsson*, *Persson* i Mörarp, *Jonson* i Fröstorp och *Anderson* i Skeenda instämt, i afgifven reservation yrkat, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde nu:

Herr Lasse Jönsson: Som herrarne se ur detta betänkande, har jag varit af en annan mening än den, hvartill pluraliteten inom utskottet kommit, och jag tager mig således friheten utt på utskottets betänkande yrka afslag. Som herrarne erinra sig, hade Kongl. Maj:t föreslagit att Blekinge bataljon skulle ha en numerär af 500 man. Denna proposition blef af utskottet tillstyrkt, men vid behandlingen af frågan i kamrarne fattade denna kammare det beslut, att bataljonen endast borde bestå af 300 man, och detta kammarens beslut segrade i den gemensamma voteringen öfver den åsigt, som i medkammaren gjort sig gällande. Men härigenom ändrades äfven en annan punkt, nemligen den 23:dje, i statsutskottets betänkande, så att, i motsats till hvad der blifvit föreslaget, de besparingar, som kunde uppkomma på detta anslag, skulle ingå till statsverket. Väl hade således Riksdagen beslutit uppsättandet af en bataljon om 300 man; men när det af Kongl. Maj:t begärda anslaget var beräknadt för 500 man till 99,000 kronor, så ansåg Riksdagen genom det fattade beslutet, att till uppsättandet af 300 man borde åtgå endast 60,000 kronor. Dervid resonnerade vi som så, att vid denna uppsättning behöfdes intet nytt befäl utan endast manskap; och när nedsättning i styrkan egt rum, så kunde äfven nedsättning af anslagsbeloppet ske.

Men dagen efter den gemensamma voteringen väckte Kongl. Maj:t en ny proposition — detta i följd af den votering som skett — och då begärde Kongl. Maj:t att Riksdagen måtte för ändamålet bevilja 39,000 kronor (d. v. s. den summa som genom Riksdagens förut fattade beslut icke skulle beviljas), hvilka 39,000 kronor nu

Angående anslag till uppsättningskostnader till Blekinge bataljon. (Forts.)

skulle uppföras på extra ordinarie stat; och denna kongl. proposition har utskottet tillstyrkt, ehuru i motiveringen till densamma endast hade blifvit gjord den ändringen, att till denna bataljons uppsättande vore äfven hus och byggnader nödiga. Det synes således som om regeringen skulle kommit till den insigten, att om bataljonen bestämdes till 500 man, så kunde den vara utan byggnader, men om den bestämdes till 300 man, så vore byggnader erforderliga. Men om nu byggnader skulle erfordras till dessa 300 man, så finnes dock i den kongl. propositionen icke det minsta förslag framlagdt, hvarken till kostnadsförslag eller till bestämmandet af byggnadsplats eller om sättet för användandet af dessa byggnader. Det är dock annars alltid vanligt, att, när förslag till byggnaders uppförande väckes i riksdagen, till statsutskottets pröfning lemnas specifika uppgifter rörande dylika punkter. Men här har det icke varit tal om det, utan allt hvad som kommit till vår kännedom, det är rätt och slätt, att nybyggnader äro erforderliga och behöfliga.

Jag kan dock icke tro att under sådana förhållanden denna kammare skall vilja vara med om, att precis under samma riksdag, då det fattats ett annat beslut, på sätt och vis erkänna att det beslut, som då fattades, dels i denna kammare och dels i den gemensamma voteringen, var så oförsigtigt, att man måste på en annan väg lemna det, som den gemensamma voteringen afslog. Jag anser icke alls att det vore passande, och jag vidhåller derför mitt i reservationen gjorda yrkande, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning måtte afslås.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herr talman, mine herrar! Reservanten har i sin reservation sagt ungefär det samma, som han sagt i sitt anförande, och det går efter mitt förmenande ut på det, att nu står det omtaladt i den kongl. propositionen att det behöfves byggnader, men att detta icke fans omnämndt i den första propositionen.

När man skall sätta upp nya trupper, behöfvas ju alltid byggnader. Äfven om gamla byggnader finnas, så behöfva de omordnas, förändras och tillbyggas, och vanligen äfven nybyggnader och kostnaderna härför hafva i allmänhet räknats in i uppsättningskostnaderna. Det vanliga uttrycket är också: »uppsättningskostnader och öfriga med organisationens genomförande förenade utgifter.» Dessa kostnader hafva då tagits utaf besparingarna på årets anslag, och det med Riksdagens medgifvande. Det är ju något som förekommit vid alla sådana uppsättningar. Sådant var förhållandet afsedt vid uppsättandet af den föreslagna trängbataljonen på Karlsborg, och der vid lag omnämndes särskildt i den kongl. propositionen, huru dessa kostnader skulle bestridas, derför att Kongl. Maj:t ville klargöra för Riksdagen, att der vore den skilnad, mot hvad förhållandet var vid uppsättandet af den förra trängbataljonen, att man nu icke behöfde begära ett särskildt anslag för nybyggnader. På samma sätt var det med Vaxholms artillericorps. För dess uppsättning var icke begärdt något särskildt byggnadsanslag, utan det skulle gå på uppsättningskostnaderna. Likaså med Vesternorrlands bataljon. Der äro också byggnaderna beräknade på upp-

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

sättningskostnaden. På samma sätt var det ju meningen äfven här i afseende på Blekinge bataljon, att hvad som kunde behöfvas i byggnadsväg för bataljonen skulle gå på uppsättningskostnaden. När nu Riksdagen minskat årsanslaget för bataljonens uppsättning till 60,000 kronor, så är det ju gifvet, att besparingarna på detta anslag bli mycket mindre, än om anslaget blifvit 99,000 kronor, såsom Kongl. Maj:t begärt. Med ett anslag på sistnämnda belopp hade man kunnat komma någonstädes på ett år, men med 60,000 kronor deremot kommer man icke långt. Det är visserligen sant, att uppsättningskostnaden i dess helhet blir mindre, när det är fråga om endast 300 man i stället för 500. Men det är åtskilliga saker, som icke minskas i samma proportion som truppens antal, t. ex. exercishus, förrådshus, plats för befälet och hvarjehanda annat sådant. Följden skulle blifva att — såsom Kongl. Maj:t äfven framhållit — denna uppsättning skulle gå synnerligen långsamt med detta anslag af 60,000 kronor. Det gör mindre, att det går långsamt med organisationen af en sådan trupp som Vesternorrlands bataljon, som är någonting alldeles nytt. Det *kan* man vänta med tills man fått i hop så mycket penningar som behöfvas. Men här, i fråga om Blekinge bataljon, är det mera brådtom derför att man skall aflösa en organisation, som redan varit i sjutton år, och i stället för denna uppsätta en ny trupp. Härmed kan man icke vänta några år. Derför är det af vigt att kunna göra denna uppsättning temligen hastigt, och för sådant ändamål behöfvas dessa penningar, som nu äro begärda.

Men det fins äfven ett annat skäl, hvarför det skulle vara fördelaktigt att få denna uppsättning, åtminstone delvis, till stånd temligen snart. Det förhåller sig nemligen så, att man, för att exercera beväringen från Blekinge, nu måste från regementena inom första militärdistriktet turvis uttaga delvis stora kommenderingar, hvilket dels förrycker dessa regementens öfningar och dels är förenadt med icke så små kostnader. Dessa kostnader gå visserligen på förslagsanslaget till beväringen, men det är dock i alla fall kostnader. Genom uppsättningen af Blekinge bataljon kunna dessa kommenderingar undvikas, och sålunda behöfvas dessa 39,000 kronor, som nu äro i fråga, äfven ur denna synpunkt mycket väl.

Härtill kommer en sak, som jag icke kan underlåta att framhålla, ej heller att för egen del fästa mig vid. Det är nemligen den omständigheten, att dessa 39,000 kronor icke äro någon ny utgift, utan en summa, som sedan länge gått ut på ordinarie stat till försvarsändamål. En och annan af statsutskottets ledamöter har också privatim sagt mig, att ehuru man ville sätta ned bataljonens styrka, så var det derför icke meningen att rubba detta anslag; och om jag icke missminner mig allt för mycket, så var det här i kammaren under diskussionen om bataljonens uppsättning en talare på blekingebänken, som yttrade precis detsamma. Genom de olika beslut, hvari kamrarne stannade beträffande bataljonens styrka — 300 eller 500 man — blefvo emellertid af rent formella skäl dessa 39,000 kronor uteslutna, utan att frågan derom direkt varit före i kamrarne. Jag tror, att det var ganska många, som blefvo helt öfverraskade, att det blef på det sättet. För att då hjelpa detta missförhållande, inlemnade

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

Kongl. Maj:t detta förslag, alldeles i öfverensstämmelse med hvad som varit fallet i fråga om anslaget till Ultuna landtbruksinstitut. Då förelåg äfven ett fall, som var fullkomligt liknande detta; och den proposition, som Kongl. Maj:t då aflät, blef utan diskussion beviljad. På samma sätt har det nu föreliggande förslaget blifvit utan diskussion bifallet af Första Kammaren. Men här, i Andra Kammaren är det en mängd reservanter som satt sig deremot, och det ser ut, som om det skulle gå med denna fråga på samma sätt som det gått med så många andra på fjerde hufvudtiteln vid denna riksdag. Kongl. Maj:t har vid denna riksdag sökt gå den väg att på fjerde hufvudtiteln få ordnade en mängd förhållanden, som äro af militärisk vigt, men icke fordra några ökade anslag. Det är en väg, som väl också är mycket naturlig och mot hvilken jag hade föreställt mig att denna kammare icke skulle hafva några principiella invändningar att göra. Men alla de förslag, som i detta syfte blifvit framlagda, hafva icke kunnat vinna Riksdagens bifall. Först var det reqvisitionslagen. Den var ganska vigtig, men skulle icke medföra någon särskild kostnad hvarken i fred eller krig. Så var det lagen om hästanskaffning. Den kostade heller ingenting i fredstid och ingenting i krigstid. Vidare var det förslaget om ett nytt kavallerietablissement i Malmö. Efter det första förslaget härom var det meningen, att detta etablissement icke skulle komma att kosta något särskildt anslag, och efter det andra, som framlades sedan frågan om kavalleriets ombildning fallit, skulle åtminstone två tredjedelar af kostnaden betalas genom försäljning af befintliga tomter. Ytterligare ha vi förslaget om uppförande af ett kasernetablissement i Jemtland för en artilleridivision. Äfven detta vore meningen att få till stånd utan något särskildt anslag. Förslaget härom har visserligen ännu icke blifvit behandladt, men man ser af utskottets deröfver afgifna betänkande, att det är en mängd reservationer deremot från Andra Kammaren. Och slutligen ha vi förslaget om Blekinge bataljons uppsättande. Här har det icke heller varit fråga om något nytt anslag, utan endast om en omändring af ett anslag, som förut utgått. Nu har Riksdagen endast delvis bifallit Kongl. Maj:ts framställning angående denna bataljon, i det den nedsatt styrkan till 300 man. Och nu söka reservanterna till på köpet *minska* utgifterna till fjerde hufvudtiteln med dessa 39,000 kronor!

Då emellertid detta anslag, för hvars beviljande jag nu sökt framlägga skäl, verkligen behöfves för att hastigare uppsätta den nya truppen och derigenom kunna ersätta den kommendering, som skall indragas, och då det dessutom icke är fråga om någon ökad utgift utöfver hvad som förut varit, så hemställer jag om bifall till Kongl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Herr talman, mine herrar! Denna fråga är af en mera egendomlig beskaffenhet än kanske någon, som jag här i riksdagen varit med om. Ty så vidt jag kan förstå, är detta en fråga, som redan blifvit afgjord under riksdagen, men som nu kommit upp igen fast än under en annan form, så att man skulle kunna säga, att det var möjligt att framställa proposition på remiss till utskott. Hvar och en kan väl se, att det egentligen är fråga om

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

samma sak, som redan är under denna riksdag afgjord. Hvad anslaget beträffar, är det alldeles detsamma och afsedt för samma ändamål, som förut varit föremål för denna Riksdags pröfning. Man har sålunda redan fattat beslut både om hvad anslag Riksdagen vill lemna för ifrågavarande ändamål, och hvilket belopp som derigenom skulle besparas. Således tror jag, att denna fråga bör skärskådas något litet äfven från praktisk synpunkt; och jag skulle beklaga, om vi komme in på den bana, att vi finge en och samma fråga igen mer än en gång vid samma riksdag. Man har nog tillräckligt med frågor ändå. Detta vare sagdt med afseende på frågans formella sida.

Hvad sjelfva saken beträffar, så är, om jag icke missminner mig, förhållandet, att det belopp, som nu är fråga om att använda, uppkommit till följd deraf, att marinregementet blifvit indraget. Man öfverlemnade då åt Kongl. Maj:t att få använda de medel, som genom denna indragning besparades, till bestridande af kostnaderna för garnisonstjensten i Karlskrona. Men om jag icke orätt minnes innehållet i Kongl. Maj:ts proposition i fråga om upprättande af en bataljon inom Blekinge län, så är det omnämndt i statsrådsprotokollet, att garnisonstjensten i Karlskrona numera kan utgöras af flottans manskap. Sålunda finner man, att det nu icke är fråga, om ett anslag som är behöfligt för garnisonstjensten. Följaktligen, om icke någon proposition eller förslag blifvit väckt om att få begagna de genom marinregementets indragning besparade medlen till annat ändamål än för garnisonstjensten, så hade det varit statsutskottets skyldighet att göra en hemställan till Riksdagen om indragning af detta förslagsanslag, såsom helt och hållet öfverflödigt. Men nu hade man i stället att behandla en kongl. proposition om uppsättande af en ny bataljon inom Blekinge län. Deri hade ju Kongl. Maj:t föreslagit, att denna bataljon borde omfatta en styrka af 500 man — ja, man kunde på sätt och vis räkna minst 800 man, men 500 antog man emellertid, att det skulle bli. Nu har Riksdagen inskränkt denna bataljon till 300 man. Så var det fråga om ett anslag af 99,000 kronor för uppsättning af bataljonen, beräknadt till 500 man. Då nedsatte Riksdagen beloppet af detta anslag till 60,000 kronor, under det att man bestämde att endast 300 man skulle finnas på bataljonen. Detta mindre anslag var sålunda fullt motsvarande det antal, som man antog skulle ingå på bataljonen. I den proposition, som då förelåg, såg man icke det minsta tecken till att det var fråga om att några nybyggnader skulle vara behöfliga för uppsättning af en bataljon på 500 man. Men nu då antalet blifvit nedsatt till 300 man, nu behöfvas dessa nybyggnader! Men behöfvas de för 300 man, så skulle det väl vara mycket underligt, om man icke så mycket mera behöft dem, om bataljonen blifvit 500 man. Antingen måtte det ha varit ett förbiseende i den första propositionen, eller också har den andra tillkommit med någon slags spekulation. Man kan ju nemligen icke föreställa sig, att det är bättre och lättare att bereda utrymme för 500 än för 300 man. I sjelfva verket tror jag icke, att några nybyggnader behöfvas för ändamålet, ty jag förmodar, att bland statens hus i Karlskrona finnas tillräckliga byggnader att tillgå. Hade någon nybyggnad behöfts, så hade man nog gjort framställning derom i rätt tid. Man har också påpekat, att man icke alls

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

kan se utaf förslaget, hvarken hur stora de ifrågasatta nybyggnaderna skulle bli eller hvad de skulle kosta eller hvar de skulle uppföras eller någonting. Det förmenta behofvet ser derför naturligtvis litet fingeradt ut. Åtminstone är det både för utskottet och Riksdagen omöjligt att bedöma, om några nybyggnader behöfvas eller hur stora de i sådant fall skola vara. I alla fall, *om* det här egentligen vore fråga om nybyggnader, så kommer man inte långt med dessa 39,000 kronor, som här äro begärda. Men jag kan icke antaga, att här egentligen är fråga om detta. Det synes mig nemligen mest vara fråga om, att regeringen skulle få bibehålla ett anslag, som hittills utgått på ordinarie stat, fastän nu förändradt till extra. För min del kan jag icke gilla det antagande, som jag nog märkt under föregående riksdagar varit mycket ifrågasatt, nemligen att, om ett anslag en gång är beviljadt på ordinarie stat, det icke får indragas. Jag kan som sagdt icke gilla denna åsigt. Jag tror sålunda, att, om ett anslag, det må nu vara ordinarie eller extra, icke är behöfligt, så kan det utan vidare indragas. Behöfves sedan ett nytt, så får det särskildt beviljas. Och blir det fråga om att använda ett redan befintligt anslag på annat sätt än först blifvit bestämdt, bör riksdagen härom besluta, oberoende af huru vida anslaget är ordinarie eller extra.

På det hela taget har regeringen icke skäl att klaga öfver, att det blifvit minskning i de ordinarie anslagen. Ty så länge jag har varit med, hafva både de extra och de ordinarie anslagen oupphörligt ökats, och sannolikt kommer det att gå på samma sätt hädanefter också. Men man bör väl se till, att det är någon måtta med dessa tillökningar. Man kan nu väl säga, att här begäres icke något nytt anslag, utan blott rättighet att få begagna sig af ett gammalt. Men det är ungefär det samma som att bevilja ett nytt. Om man i stället för att taga bort det gamla anslaget, som är obehöfligt, låter det stå qvar, eller om man drar in det och sedan anslår beloppet på nytt igen, så blir det sak samma för staten. Och naturligtvis, om man uppsätter den ena truppen efter den andra, skall det årligen bli nya kostnader för dessa uppsättningar, och man bör sålunda se sig före, då det är fråga om uppsättande af en ny trupp, äfven om man skulle säga, att vi hafva besparade medel att tillgå för denna uppsättning. Jag tror således, att man vid en sådan frågas afgörande får taga i betraktande både det ena och det andra.

Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet nämnde, att det kongl. förslaget rörande kavalleriets ordnande icke skulle, om det antagits, åstadkommit några särskilda kostnader, och jag medgifver, att det åtminstone var så beräknadt. För min del var jag också med om att bifalla detta förslag, men det föll i alla fall. Jag trodde visserligen, att man icke länge hade kunnat hjelpa sig utan några tillökningar, men jag ansåg likväl, att, om förslaget antogs, något vore vunnet dermed, och att det åtminstone kunde vara värdt någon tillökning i och för försvarsväsendet.

Här deremot tror jag icke behöfves en större trupp för Blekinge län, än hvad Riksdagen beslutit, nemligen 300 man. Det blir en stamtrupp, som i förhållande till folkmängden kan anses vara någorlunda väl afpassad. Under sådana omständigheter tror jag, att man

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

heller icke behöfver större anslag, än hvad nyligen beviljats för det ifrågavarande ändamålet. Jag hade ock väntat mig, att då statsrådet fått Riksdagens bifall till sitt förslag i detta hänseende så pass, att det beviljade beloppet motsvarade hvad man lemnat andra län, man, hvad denna fråga beträffar, hade kunnat påräkna, att han skulle hafva varit belåten och icke nu ifrågasatt något ytterligare anslag. Att han var missbelåten med utgången af kavallerifrågan, det undrar jag, som sagdt, icke på, ty der vid lag fann han icke något tillmötesgående, hvaremot han här verkligen funnit sådant.

Jag hoppas emellertid, att kammaren icke bifaller de nuvarande anspråken, och det mest af politiska skäl. Frågan är i sjelfva verket icke så stor, men kan dock blifva det, om den återkommer gång efter gång. Jag hemställer om afslag å Kongl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta förslag.

I detta yttrande instämde herr *Björkman.*

Herr Hörnfeldt: Som herrarne torde finna af betänkandet, är det temligen klart, att den af Kongl. Maj:t framlagda propositionen har föranledts af ett afslag å en annan kongl. proposition i samma ämne. Detta, att Kongl. Maj:t, oaktadt Riksdagen afslagit en proposition, nu funnit för godt att framlägga en ny proposition i samma ämne, för att komma till det önskade resultatet, nemligen att få den förut begärda summan 99,000 kronor, i stället för hvad Riksdagen för ändamålet anslagit, nemligen 60,000 kronor, det är verkligen en procedur, som jag åtminstone icke kan erinra mig att under hela min riksdagsmannabana hafva varit med om. Nu motiverar chefen för landtförsvarsdepartementet detta ändringsförslag dermed, att han säger, att som dessa 39,000 kronor behöfvas till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon och öfriga med genomförandet af den beslutade organisationen utaf nämnda betaljon förenade utgifter, så vill han i alla fall hafva ett medgifvande af Riksdagen att få inalles 99,000 kronor. Det är emellertid detta reservanterna icke velat vara med om, och jag för min del kan heller icke gå in derpå. Krigsministern har visserligen sagt, att det nu icke vore fråga om några nybyggnaders uppförande, utan endast om anslag till uppsättningskostnader för bataljonen. Men kommer det förra i fråga, så vill jag åtminstone, om det också icke varit vanligt förut, numera på det bestämdaste yrka att få titta på kostnadsförslagen och ritningarna, innan byggnadsföretagen påbörjas. Det är icke något afgörande skäl att framdraga, att, derför att Riksdagen förut haft för vana att bevilja byggnadsanslag, oberoende af om kostnadsförslagen framlagts för Riksdagen eller ej, den under nuvarande förhållanden skulle vilja göra detsamma. Jag vill dermed icke hafva sagt, att jag i detta fall hyser något misstroende till den nuvarande chefen för landtförsvarsdepartementet, men jag finner det ovilkorligen nödvändigt att icke nu fortgå på den vägen, utan i stället för hvarje gång låta Riksdagen få tillfälle att taga del af kostnadsförslag och hvad dermed sammanhänger, på det den må se i sin helhet hvarom frågan är.

Jag tycker, att det af reservanterna gjorda uttalande så klart och

tydligt motiverats, att man icke väntat, att krigsministern skulle uppträda till försvar för denna Kongl. Maj:ts proposition i förevarande ämne, men då han nu gjort det, må det äfven tillåtas mig att på det bestämdaste yrka afslag å den kongl. propositionen och bifall till reservanternas förslag.

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

Herr *Andersson* i Baggböle instämde med herr Hörnfeldt.

Herr Peterson i Hasselstad: Det är ju alldeles tydligt, att, då en bataljon skall uppsättas och förläggas i någon stad, måste det ordnas så, att bataljonen kan inhysas någonstädes, på det att den icke må stå på bar backe. Det är icke meningen, att man för den lilla summan, som här är begärd, skall kunna verkställa några nybyggnader, ty med denna kommer man icke långt, utan i stället att så ordna med äldre byggnader, som finnas i Karlskrona, att man i dem skall kunna inhysa den del af den föreslagna bataljonen, som komme att förläggas der i garnison. Detta har också af krigsministern omnämnts likasom ock, att det här icke varit fråga om några nybyggnader.

Inom utskottet fans en ganska stor majoritet för det förslag från utskottet, som här föreligger, och det var endast reservanterna, som gjorde anmärkningar mot förslaget och ansågo, att det kunde anstå med en sådan anordning för bataljonen, som här är ifrågasatt. Det är dock ett ordinarie anslag, hvaröfver Kongl. Maj:t egde disponera, som nu genom Riksdagens beslut att nedsätta bataljonens styrka från 500 till 300 man blifvit minskadt med 39,000 kronor. Är det nu behöfligt att skaffa lämplig plats i Karlskrona för bataljonen, kan väl detta icke ske, utan att Kongl. Maj:t har tillgångar härtill. Om dessa saknas, skulle bataljonen ju icke kunna uppsättas der. Det är derför alldeles nödvändigt, att nu lemna det för detta ändamål äskade anslag. Att för öfrigt en stamtrupp af 300 i stället för 500 man der skulle vara tillräcklig på samma sätt som i Vesternorrland, det vill jag alldeles icke gå in på, lika litet, som att säga, att dessa två bataljoner äro likställda, ty om man tager i betraktande den stora nationalförmögenhet, som finnes i flottan och dess förråd uti Karlskrona, tror jag man väl skall inse behofvet af att hafva en truppstyrka å 500 man der. Jag röstade också för den större styrkan af 500 man, då frågan härom förevar. När det nu icke är fråga om en större styrka än 300 man, kan jag icke finna annat, än att det varit rigtigt hvad statsutskottet här hemstält, nemligen att nödiga medel måtte lemnas, så att dessa 300 man kunna få tak öfver hufvudet.

På dessa anförda skäl ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Rydin: Denna fråga är verkligen icke så enkel, som den visat sig för de ärade talarne.

Jag är visserligen af samma åsigt, som uttalats af herr Ifvarsson och äfven af herr Hörnfeldt, nemligen att, när en kongl. proposition blifvit af Riksdagen afslagen, bör ett sådant beslut gälla och icke föranleda Kongl. Maj:t att framlägga en annan ny proposition i samma

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

ämne, men jag vill dock fästa uppmärksamheten på det förhållande, som är för handen i denna stund, nemligen att det fans här ett belopp af 99,000 kronor såsom ordinarie anslag för garnisonskommendering, hvilket kunde användas för sådan kommendering i Karlskrona. Detta ordinarie anslag önskade Kongl. Maj:t erhålla för Blekinge bataljon på 500 man. Statsutskottet inskränkte sedan — deri ligger hufvudsaken — truppstyrkan från 500 till 300 man, hvarefter utskottets pluralitet gjorde en beräkning och sade: »när 99,000 kronor räcka till för 500 mans uppsättning, böra 60,000 kronor räcka till för en uppsättning af 300 man». Deri ligger egentligen felet. I finanserna får man komma i håg, att det icke alltid är fallet att $2 \times 2 = 4$, ty det kan der hända, att man får en helt annan siffra än den matematiska i produkt. Så äfven här. Om man skall göra uppsättning eller organisation för en bestämd truppstyrka, är det en gifven sak, att en mängd kostnader blifva uppförda lika stora, vare sig truppen är större eller mindre, än den från början beräknats. Således, derför att man kan sätta upp en bataljon på 500 man med 99,000 konor, och för detta belopp åstadkomma hvad som behöfves, följer deraf icke, att man skall kunna reducera dessa 99,000 kronor till 60,000 kronor, när man reducerar truppstyrkan från 500 till 300 man. Deri ligger, som sagdt, räknefelet.

När nu Riksdagens beslut om nedsättningen från 500 till 300 man för Blekinge bataljon kom till Kongl. Maj:t, fann Kongl. Maj:t sig icke kunna utan med en långsamhet, som varit betänklig, genomföra det beslut, Riksdagen fattat, och derför begärdes blott detta, att den ifrågavarande summan å 39,000 kronor skulle under första året få af Kongl. Maj:t användas såsom extra ordinarie anslag för att med större lätthet kunna genomföra organisationen utaf den beslutade bataljonen på 300 man. Kongl. Maj:t kunde icke utan långvarighet genomföra en organisation med 60,000 kronor och begärde derför ytterligare 39,000 kronor för en gång.

Här har talats mycket om erforderligheten af kostnadsförslag för de ifrågasatta byggnaderna, men chefen för landtförsvarsdepartementet utvecklade ju nyss, att det här är fråga om sådana byggnader, som icke gå in i de vanliga byggnadsanslagen, utan i organisationen. Vi veta ju, att, liksom man bygger baracker vid de särskilda exercisplatserna, utan att statsutskottet och Riksdagen pröfvat hvarje särskildt kraf, kan Kongl. Maj:t äfven här efter sig företeende omständigheter finna utväg att anvisa erforderliga medel för de nu ifrågavarande byggnadernas uppförande. Att vilja, att sådana frågor som denna, deri det gäller så obetydliga belopp som det ifrågavarande, skulle föreläggas Riksdagen, det tror jag icke är att se saken från en korrekt synpunkt. Kan Kongl. Maj:t förutom de 60,000 kronor, som redan af Riksdagen beviljats, med hjelp af ytterligare 39,000 kronor få saken i ordning till nästa år, så förefaller det mig, att det nu heller icke för Riksdagen bör vara någon svårighet att bevilja nyssnämnda belopp. Här gäller således frågan: skall organisationen af Blekinge bataljon uppskjutas till en längre framtid och långsamt genomföras, eller skall organisationen genomföras på en kortare tid? Det är denna fråga, som bör besvaras. Då densamma emellertid icke

blifvit besvarad af statsutskottet, har Kongl. Maj:t nu inkommit med en proposition i ämnet.

Jag för min del yrkar bifall till utskottets förslag.

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

Herr Lasse Jönsson: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande från en talare på blekingebänken, som sade, att man icke bör sätta den föreslagna bataljonen på bar backe, och att det derför vore nödvändigt att skaffa manskapet tak öfver hufvudet. Han, som är från denna provins, måtte väl veta, att i Karlskrona finnas kaserner, som förut hafva rymt 800 man under marinregementets dagar t. ex., och att dessutom der varit förlagda 200 man af den kommendering, som är afsedd att indragas, till följd hvaraf kasernerna der nu äfven böra hafva plats för 300 man. Det lärer väl icke vara tu tal härom. Denna anmärkning, att så icke skulle vara fallet, anser jag följaktligen icke vara af något värde.

Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet hade ett yttrande, som gjorde ett märkvärdigt intryck på mig. Han sade nemligen, att det alltid varit brukligt vid uppsättandet af nya bataljoner att på besparingarna å det härför gifna anslaget hafva så stor behållning, att man derför kunde uppföra byggnader m. m., som behöfdes. Jag tänkte också något derpå, dels då vi hade öfverläggning om kavalleriets ombildning här i kammaren, och dels då en talare i Första Kammaren yttrade, att oaktadt ett så stort kapital vore beviljadt redan för fyra år sedan i och för trängbataljonens uppsättning, hade den likväl ännu icke blifvit uppsatt mer än till två tredjedelar. Jag såg efter i statskalendern och fann deraf, att befälet dock blifvit uppsatt. I statskalendern stod befälet antecknadt, men manskap fattades. Detta anser jag vara alldeles orätt. Det finnes visserligen nu ingen möjlighet att tänka sig, att den ifrågavarande stamtruppen skulle kunna blifva uppsatt på en gång, hvarför anslaget icke kan erfordras så stort som om detta vore möjligt. Men i fall det vore så, såsom man synes antaga, att truppen icke nu kan uppsättas med det anslag, som redan beviljats, så torde det icke vara så farligt dermed. Om något fattas i anslaget, kan detta sedan suppleras.

För min del anser jag således de skäl, som anförts för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, icke vara tillfredsställande, utan tror att denna kammare bör afslå densamma. Jag tager mig derför friheten att fortfarande yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den af mig afgifna reservationen.

Herr Svensson från Karlskrona: Jag har begärt ordet endast med anledning af ett yttrande utaf talaren på skånebänken. Han sade, att kasernbyggnader funnos för några år sedan, vid marinregementets indragning, för icke mindre än 800 man. Ja, det är sant, att det var så på den tiden. Men det är icke på samma sätt nu. Ty en del af det utrymme, som marinregementet lemnat, har måst upptagas för flottans räkning. Då nu ytterligare anställningar vid flottan egt rum, har det blifvit ganska trångt om kasernutrymme, hvadan för den nya stamtruppen ytterligare utrymme kommer att behöfvas. Efter

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon.
(Forts.)

mitt förmenande måste man på ett eller annat sätt bereda kasernutrymme för den stamtrupp, Riksdagen beslutat skola uppsättas. Jag tror således, att det af Kongl. Maj:t begärda beloppet är nödvändigt, för så vidt nödigt utrymme skall kunna anskaffas, och denna trupp något så när hastigt kunna uppsättas.

Herr Danielson: Jag tror, att man bör se denna fråga något annorlunda än flere föregående talare. Jag anser nemligen denna framställning af Kongl. Maj:t vara föranledd, om jag så får säga, af en under riksdagen inträffad händelse. Genom det beslut, som kommit till stånd i afseende på numerären för denna Blekinge bataljon och med hvilket jag för min del är synnerligen tillfredsställd, har nummerstyrkan nedsatts till 300 man. Men genom det beslutet har Kongl. Maj:t fått till sitt förfogande så mycket mindre som nu ifrågavarande belopp, eller 39,000 kronor. Och då jag anser, att denna bataljon har två hufvudsakliga ändamål att fylla, nemligen först och främst att på visst sätt ersätta den kommendering i Karlskrona, som förut bestridts af första och andra militärdistriktens trupper, och för det andra att fylla det för handen varande behofvet med hänsyn till blekingebeväringens exercis, så kan jag icke värja mig för den uppfattningen, att billigheten fordrar, att denna bataljon kommer till stånd så snart som möjligt. Då man nu vunnit det hufvudsakliga ändamålet, att få truppstyrkan nedsatt till 300 man, kan jag icke se något hinder för att bevilja det äskade beloppet på extra stat för nästa år, då det ju är fråga blott om en enda gång, på det att uppsättningen måtte påskyndas, och denna bataljon derigenom komma att snart nog intaga den ställning, den är afsedd att intaga, i de två nämnda afseendena. Härtill inskränker sig hela saken; och man bör, enligt min uppfattning, icke se den annat än som en anslagsfråga. Den bör således icke sättas i sammanhang med det förra beslutet på annat sätt än jag nyss nämnde. Derför är frågan icke heller så synnerligt stor. Vill man återigen icke sjelfva saken, då är det klart, att man måste vara för afslag. För min del har jag på dessa skäl, och särskildt på det denna bataljons fullständiga uppsättning måtte påskyndas, varit med om att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Hvad beträffar byggnader och dylikt, så lär nog Kongl. Maj:t tillse den saken på bästa sätt. Reservanterna hafva förmenat, att man skulle besluta om byggnadsplatsen. Jag tror deremot, att det är ganska vanskligt för Riksdagen att närmare bestämma, hvar denna trupp skall ligga; man har ju beslutit, att den skall vara förlagd i Blekinge, och det tycker jag är alldeles tillräckligt. Jag hyser derför ej heller någon betänklighet att bifalla Kongl. Maj:ts föreliggande proposition och yrkar bifall dertill.

Herr Carl Ifvarsson: Jag kan icke värja mig för den tanken, att det omöjligen kan behöfvas lika stort anslag för 300 som för 500 man. Jag har här hört, att man kan räkna så, att två gånger två icke blir fyra, utan något helt annat. Jag kan medgifva, att det är möjligt, att uppsättningen af 300 man kostar proportionsvis

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

något mera. Det skulle jag kunna antaga. Men jag kan icke antaga, att det skall gå till enahanda belopp, så att det skulle vara alldeles lika, om man hade 500 man eller 300 man. Något sådant är väl icke tänkbart. Om det här vore fråga endast om några tusen kronor, hade saken stält sig helt annorlunda, ehuru den ändock icke bort framläggas till förnyad behandling i år igen. Men jag kan omöjligen resonnera bort det, att jemförelsen icke kan blifva rigtig, om man vill påstå, att det skulle kosta lika mycket för ett antal, som är föga mer än hälften så stort som det förut ifrågasatta. Åtminstone kan jag icke få det i hufvudet på mig. Huru det kan lyckas för andra, vet jag icke. Jag kan ej heller finna något egentligt skäl för bifall uti det, som af herr Danielson blifvit anfördt.

Hvad uppsättningen beträffar, så var det icke ifrågasatt förra gången, att något särskildt anslag skulle beviljas för byggnader och dylikt. Om något särskildt anslag för dylika behof varit erforderligt, hvarför icke göra framställning derom redan i den första propositionen? Frågan står på samma punkt i det fallet som förut. Lika många byggnader finnas att tillgå i Karlskrona nu som förut. Således kan jag icke deri se något, som förtjenar afseende. Och hvad angår påbörjandet af uppsättningen, ber jag få erinra derom, att för innevarande år icke någon indragning gjorts, utan hela beloppet, 99,000 kronor, anslagits och kan användas för ändamålet. Skulle det visa sig nästa år, att det icke räckt fullkomligt till, så står det ju öppet att bringa frågan till tals, när Riksdagen sammanträder. Då kan man antaga, att en utredning blifvit gjord, så att man kan veta hvad som behöfves och hvad som icke behöfves. Nu föreligger deremot icke någon utredning.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag på utskottets hemställan.

Herr Lindmark: Jag ber blott att med några ord få vidröra en sida af frågan. Såsom herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet tror jag också för min del, att, om icke Kongl. Maj:ts framställning bifalles, bataljonens uppsättning kommer att försiggå mycket långsamt. Den är afsedd att uppehålla garnisonskommenderingen i Karlskrona. Om derför denna trupp icke kan vederbörligen uppsättas under en tid, kommer också garnisonstjensten, såsom herr Ifvarsson påpekat, att falla på flottan. Så mycken erfarenhet har jag af tjenstgöringen vid flottan, att jag vet, det ingen sommar förgår, utan att man ofta för en och annan sjökommendering får söka nästan hvarenda man, som skall utkommenderas, hvadan också svårigheter uppstå, då det blir fråga om en extra kommendering på 30 à 40 man. Så mycket mer då, om garnisonstjensten skulle uppehållas af flottans manskap, då ingen annan utväg lär återstå än att öka extra uppfordringar af båtsmanskompanier. Jag anser derför, att uppsättningen af Blekinge bataljon under den närmaste framtiden är en sak, som eger icke ringa betydelse för sjöförsvaret, enär, derest den icke blir uppsatt, utan under ett eller annat år icke blir disponibel för tjenstgöring vid garnisonskommenderingen, man kan säga, att hela flottans öfningsprogram kan blifva förryckt, och man derigenom

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

kommer i ganska stor förlägenhet. Jag tror således denna fråga vara af icke ringa vigt, så mycket mer som det här gäller ett ordinarie anslag, som förut varit anvisadt för marinregementet, men nu tagits från flottan och skall användas för att bespara flottan garnisonstjenstgöringen vid Karlskrona station.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Jag skall endast yttra några ord.

Hvad först den saken beträffar, att Riksdagen skulle pröfva alla byggnadsförslag, så får jag säga, att jag tror, att Riksdagen har tillräckligt att göra i alla fall. Då dessa byggnader skola uppföras för af Riksdagen anvisade medel, och dessa medel icke få öfverskridas, ligger deruti naturligtvis en stark uppmaning, som måste följas, att öfverallt vidtaga så stor sparsamhet som möjligt. När t. ex. Riksdagen beviljar barackanslag, så anvisar den en jemn summa — och det är icke då fråga om, huru byggnaderna skola se ut, eller hvar de skola ligga. När Riksdagen blott har klart för sig, att de äro behöfliga, anvisar den en summa. Dermed får Kongl. Maj:t hushålla, så godt han kan. Sedan komma ytterligare statsrevisorerna och granska arbetskostnaderna, så att nog torde kontrollen vara tillräcklig. Och hvad beträffar byggnader på de indelta regementenas mötesplatser, så finnes dertill ett visst anslag; men detta är naturligtvis icke på långt när tillräckligt för att man skulle kunna tillmötesgå alla de framställningar, som årligen inkomma, utan Kongl. Maj:t måste spara högst betydligt. För dessa medel byggas sjukhus, arrester o. s. v. Men icke skall väl Riksdagen behöfva, för hvarje gång en arrest skall byggas, bestämma, hvar den skall ligga, huru den skall se ut o. s. v. Så förhåller det sig med en mängd sådana saker och måste så vara. Det är, efter min uppfattning, här endast fråga om penningarne, om huru mycket som går åt.

Hvad beträffar det som nämndes angående trängbataljonen, att befälet satts upp först och att det fattades manskap, så förhåller det sig med den saken så, att befälet blifvit uppsatt mycket långsamt, endast i den mån, som truppen växt till. Om jag icke misstager mig, tillsattes det sista befälet förliden höst, när man ansåg truppen vara organiserad. Frågan har emellertid varit före förut. Det har berott på missförstånd af bataljonschefen. Han har velat försöka uppsätta bataljonen så småningom för att få rigtigt godt och utvaldt manskap, ehuru han bort påskynda uppsättningen, om också måhända på bekostnad af qvalitén. Derom har, som sagdt, talats förut.

Här har sagts, att det är en och samma fråga, som kommer igen, och att Kongl. Maj:t söker komma till samma resultat som förut, ehuru på annan väg. Jag tror icke alls, att Kongl. Maj:t söker komma till samma resultat. Ty Kongl. Maj:t har sökt komma till ett resultat af 500 man med ett årligt anslag af 99,000 kronor. Riksdagen har emellertid beslutit, att truppen skall bestå af 300 man med ett årligt anslag af 60,000 kronor. Detta är en sak för sig. Nu är fråga om uppsättningen; och Kongl. Maj:t har beräknat att för detta ändamål hafva att förfoga öfver reservationerna på ett

belopp af 99,000 kronor. Nu begär Kongl. Maj:t att få disponera dessa för ett år. Det blir icke alls samma resultat, som man förut sträfvar till.

Angående anslag till uppsättningskostnader för Blekinge bataljon. (Forts.)

Att man skulle afslå Kongl. Maj:ts framställning af politiska skäl eller för formens skull, det kan jag för min del icke förstå, då jag icke vet någon formel eller politisk skilnad mellan denna sak och motsvarande proposition beträffande Ultuna, som bifölls i båda kamrarne utan att någon yttrade ett ord derom. Jag tror att, hvad formen och det politiska beträffar, förhållandet här är alldeles detsamma.

Herr vice talmannen L. O. Larsson: Denna fråga har icke synts mig vara af synnerligen stor beskaffenhet. Men sedan jag hört diskussionen öfver frågan, har jag funnit en bekräftelse på hvad jag redan förut visste, att det icke är någon lätt sak att vara krigsminister. Man klagar alltid, att krigsministern begär för mycket. Men här vill man afslå propositionen, derför att han begärt för litet. När han icke begärt något till uppsättningskostnader utöfver de 99,000 kronor, som erfordras för att uppsätta en bataljon på 500 man, så skall han icke få något nu, derför att han icke begärt något då. Jag vet icke, huru meningen varit, att det skulle ha tillgått med uppsättningen. Jag har icke någon närmare kännedom derom, än jag jag erhållit genom hvad jag här hört. Men det har jag klart för mig, att detta anslag måtte fordras för ett skyndsamt uppsättande af den beslutade bataljonen på 300 man. Enär jag antager, att denna bataljon är behöflig — ty i annat fall hade Riksdagen naturligtvis icke anvisat 60,000 kronor till uppsättningen af 300 man — så kan jag icke finna annat, än att det också är önskligt, att man får den ordnad så fort som möjligt. Här är tvisten endast den, huru vida man nu genast skall draga in 39,000 kronor af det ordinarie anslaget, som stått på riksstaten i många år. Om här hade förelegat en tvist om, huru vida Riksdagen hade rätt till sådant, skulle jag obetingadt hafva stält mig på den sidan, som sagt: »Riksdagen har rätt dertill». Men här är endast fråga om, att man begär dessa 39,000 kronor på extra stat för ett år. Sedan har man det ordinarie anslaget minskadt från 99,000 kronor till 60,000 kronor. Det gäller således en affär endast för ett år, på det man må hastigare befrämja ett ändamål, som Riksdagen redan erkänt vara önskvärdt, eller uppsättandet af en stamtrupp på 300 man. Detta har jemte de af hr Danielson anförda skälen varit mitt motiv inom utskottet, då jag tillstyrkt bifall till propositionen. Jag förenar mig också nu i yrkandet om bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Häruti instämde herr *Sandwall.*

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. I enlighet med de meningar, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner så väl på bifall till utskottets hemställan som på afslag derå; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemstält i utlåtandet n:o 76, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är utskottets nämnda hemssällan af kammaren afslagen.

Omröstningen utföll med 103 ja och 83 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,57 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Torsdagen den 9 maj.

Kl. 8 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets memorial och utlåtande:

n:o 77, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående uppförande af ett kasernetablissement i Jemtland för en artilleridivision;

n:o 79, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts i statsverkspropo-

sitionen under sjette hufvudtiteln gjorda framställning angående anslag till anordnande af fabriksinspektion; och

n:o 80, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut, rörande väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning angående utgifvande af en statstidning för legala tillkännagifvanden m. m., samt om beviljande af ett extra anslag å 1,500 kronor för utredningens verkställande;

sammansatta stats- och bevillningsutskottets memorial n:o 6, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bevillningsutskottets kansli;

bevillningsutskottets betänkande n:o 15, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1890;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 53, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 16 och 17 §§ i grufvestadgan den 16 maj 1884;

n:o 54, i anledning af väckt motion med förslag till stadgande angående den rätt, som i afseende på fideikommissfastighet tillkommer delegare i boet efter afliden fideikommissarie; och

n:o 55, i anledning af väckt motion angående ändrad lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 35, angående väckta motioner i fråga om förändring af kongl. förordningen angående förbud emot lotterier och andra dylika företag m. m. den 6 augusti 1881; och

n:o 36, i anledning af väckta motioner om förändring i kongl. förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker den 24 oktober 1885.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 8,5 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Fredagen den 10 maj.

Kl. 12 middagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 dennes.

§ 2.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets memorial och utlåtande n:is 77 och 78.

§ 3.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 79, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjette hufvudtiteln gjorda framställning angående anslag till anordnande af fabriksinspektion, blef den föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 4.

Härefter föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

statsutskottets memorial n:o 80;

sammansatta stats- och bevillningsutskottets memorial n:o 6;

bevillningsutskottets betänkande n:o 15;

lagutskottets utlåtanden n:is 53, 54 och 55; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 35 och 36.

§ 5.

Under åberopande af mellan herrar talmän i sådant afseende träffad öfverenskommelse, tillkännagaf herr talmannen, att gemensamma omröstningar öfver de voteringspropositioner som blifvit af båda kamrarne godkända, komme att företagas vid början af morgondagens sammanträden.

§ 6.

Om beviljande af anslag till inlösen af maskiner och redskap vid i riket befintliga margarinfabriker.

Till behandling förekom statsutskottets utlåtande n:o 7 b, i anledning af väckta motioner, *dels* om beviljande af anslag till inlösen af maskiner och redskap vid i riket befintliga margarinfabriker, *dels* om anslags beviljande för anläggning inom riket af två fabriker för tillverkning af oleomargarin.

Sedan till statutskottets förberedande behandling hänvisats, bland andra, följande i fråga om margarinindustrien framstälda förslag:

af herr *Gustaf Andersson* (motion i Första Kammaren n:o 11),

att Riksdagen, under godkännande i hufvudsak af vissa i motionen uttalade motiv, måtte besluta ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 100,000 kronor, att användas efter behof för inlösen af maskiner och redskap vid de nuvarande margarinfabrikerna; samt

af herr *Jöns Bengtsson* i Gullåkra och 29 andra ledamöter af Andra Kammaren (motion n:o 39 i Andra Kammaren),

att Riksdagen, under godkännande i hufvudsak af vissa i motionen uttalade motiv, måtte besluta ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 75,000 kronor, att användas efter behof för inlösen af maskiner och redskap vid de nuvarande margarinfabrikerna; hemstälde utskottet — som ansett att den i motionerna berörda fråga borde förekomma till Riksdagens pröfning först sedan genom Kongl. Maj:ts åtgärd blifvit utredt, om och till hvad belopp den afsedda ersättningen borde ifrågakomma — under *mom. a)* af föreliggande utlåtande, att hvarken herr Gustaf Anderssons eller herr Jöns Bengtsson m. fl:s förevarande motion måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet var fogad en reservation af herr *F. Boström,* som ansett, att i utskottets yttrande rörande behofvet af en utredning, »om och till hvad belopp» ersättning borde beredas margarinfabrikernas egare, orden »*om och*» bort hafva utgått.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Bengtsson i Gullåkra: Ehuru jag såsom motionär i den föreliggande frågan helst skulle hafva önskat, att statsutskottet hade tillstyrkt, att det i motionen begärda anslaget stälts till Kongl. Maj:ts förfogande för inlösen af maskiner och redskap vid de nuvarande margarinfabrikerna, hvilken inlösen jag anser vara med rättvisa och billighet förenad, skall jag likväl nu icke göra något yrkande i den rigtningen. Då nu Riksdagens båda kamrar samstämmigt beslutit aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om förbud för tillverkning och import af margarin, så förmodar jag, att det icke dröjer länge, innan Kongl. Maj:t sätter detta Riksdagens beslut i verkställighet, liksom man antager, att, när Kongl. Maj:t utredt frågan om ersättning åt margarinfabrikernas innehafvare och inkommer till Riksdagen nästkommande år med begäran om anslag derför, Riksdagen icke skall neka att dertill lemna sitt bifall.

Om beviljande af anslag till inlösen af maskiner och redskap vid i riket befintliga margarinfabriker. (Forts.)

Jag vill således icke framställa något yrkande om bifall till min motion, utan vill i stället anhålla om bifall till utskottets hemställan uti ifrågavarande punkt, dock med den förändring deri, som reservanten herr Boström föreslagit, eller att i näst sista stycket af utskottets motivering i dess yttrande rörande behofvet af en utredning »om och till hvad belopp» ersättning borde beredas margarinfabrikernas egare, orden »*om och*» utgå.

För öfrigt anhåller jag om bifall utskottets förslag i föreliggande fråga.

Herr *De Laval* instämde häruti.

Vidare anfördes icke. Herr talmannen gaf proposition först på bifall till utskottets förslag oförändradt och derefter på herr Bengtssons ändringsförslag; och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade kammaren alltså godkänt utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som föreslagits af herr F. Boström i hans vid utlåtandet afgifna reservation.

Mom. b.

Bifölls.

§ 7.

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel.

Föredrogs bevillningsutskottets memorial n:o 13, i anledning af återremiss af 28:e punkten af utskottets betänkande n:o 10 angående tullbevillningen.

Sedan herr *O. A. Brodin* i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 136, yrkat,

att Riksdagen måtte besluta, att, då fartyg byggas eller repareras i Sverige för utländsk räkning eller för svensk redare, då fartyget skall användas i utländsk fraktfart, restitution af tull eller en restitution, beräknad att motsvara tullen, å materialier och utredningspersedlar, som användas till fartyget, utbetalas af svenska statsverket,

hade utskottet uti ifrågavarande punkt af omförmälda betänkande hemstält,

att herr Brodins motion icke måtte för närvarande till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Enligt bevillningsutskottet tillhandakomna protokollsutdrag hade kamrarne, vid behandlingen af utskottets ofvannämnda betänkande, till utskottet återförvisat ifrågavarande punkt.

Med anledning häraf hemstälde utskottet i nu föreliggande memorial,

att Riksdagen måtte besluta, att § 8 i tulltaxeunderrättelserna skall erhålla följande lydelse:

§ 8.

Mom. 1. Vid reparation eller förbyggnad af utländska fartyg eller af inhemska ångfartyg om minst 500 tons bruttodrägtighet eller segelfartyg om minst 300 tons bruttodrägtighet erhålles, sedan inför generaltullstyrelsen blifvit styrkt, att reparationen eller förbyggnaden afslutats, restitution af erlagd införselstull för de materialier och skeppsförnödenheter, icke hänförliga till husgerådssaker eller proviant, dem innehafvare af skeppsvarf eller verkstad genom behöriga intyg visat hafva varit till fartygets reparation eller förbyggnad använda och för sådant ändamål från utlandet införda.

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

Mom. 2. De skeppsförnödenheter, hvarmed ett svenskt, från utrikes ort återvändande fartyg under resan blifvit försedt, äro icke underkastade tull, så länge de förblifva i samma fartygs bruk.

Herr Lönegren erhöll ordet och yttrade: Herr talman, mine herrar! Herr Brodin har i sin motion yrkat, att Riksdagen måtte besluta, att, då fartyg byggas eller repareras i Sverige för utländsk räkning eller för svensk redare, då fartyget skall användas i utländsk fraktfart, restitution af tull, eller en restitution, beräknad att motsvara tullen å materialier och utredningspersedlar, som användas till fartyget, utbetalas af svenska statsverket.

I hufvudsak har jag ingenting häremot att invända och jag skulle gerna gifva min röst till förmån för herr Brodins förslag, dock under vilkor af en och annan förändring i ordalydelsen. Jag kan nemligen icke såsom lämplig anse bestämmelsen om »*fartyg, som skall användas i utländsk fraktfart*», ty det ligger ju i sakens natur, att en sådan bestämmelse icke kan kontrolleras. Vanligen eller åtminstone ofta användas fartyg i både utlänsk och inhemsk fraktfart, och man skulle väl svårligen kunna följa fartygen under deras olika verksamhet i många år; och om ett gifvet understöd för fartyg, afsedt och anmäldt till utländsk fraktfart, skulle återbetalas på grund af detsammas framtida användning i fraktfart emellan svenska hamnar, så skulle säkerligen stora svårigheter härför möta, om, såsom ofta inträffar, fartyget under tiden flere gånger ombytt egare. Jag skulle också vilja hafva den ändringen i motionens ordalydelse, att orden »*eller en restitution, beräknad att motsvara tullen*» blefve uteslutna, ty mine herrar, detta uttryck innebär icke någon restitution af redan erlagd tull utan något helt annat, något alldeles nytt; det är här vid lag fråga om ett hittills i vår lagstiftning oförsökt system, som man bör noga begrunda och öfverväga, innan man dertill gifver sitt bifall.

Af hvad jag nu sagt framgår tydligt, att jag vill bifalla icke allenast hvad utskottet föreslagit utan mycket mera. Jag vill icke endast bevilja restitution af erlagd tull för materialier och inventarier, som användts vid reparation och förbyggnad af utländska och vissa slag af svenska fartyg, utan jag vill gå ännu längre, nemligen i afseende på svenska fartyg utan den inskränkning i fråga om bruttotonnage, som utskottet föreslagit, samt derjemte medgifva tullrestitution för materialier eller utredningspersedlar, som åtgått vid fartygs nybyggnad; i hvarje fall dock med den inskränkning i af-

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

seende på fartygens utrustning, att tullrestitution ej beviljas för sådana artiklar, som kunna hänföras till husgerådspersedlar eller proviant.

Att utskottets förslag icke omfattar så mycket, som det, enligt min mening borde omfatta, d. v. s. äfven nybyggnader, beror icke på någon obenägenhet från utskottets sida för den svenska sjöfartsnäringen och skeppsbyggerierna i riket, ty utskottet hyser säkerligen för dessa näringar det varmaste intresse. Men jag anser, lika med reservanterna, att utskottets förslag i dess nuvarande skick är inkomplett och föga tilltalande. Jag finner det nemligen oegentligt, att, då man vill lagstifta om understöd åt sjöfarten och skeppsbyggnadsindustrien, man då endast tillstyrker den nu i fråga varande hjelpen eller tullrestitutionen för de mindre betydande arbetena, vid hvilka sjelfva arbetet är hufvudsaken och materialet är af underordnad betydelse, man icke på samma gång vill bereda lättnad och hjelp för nybyggnad af fartyg, der materialet spelar en stor rol; att man vill gifva understöd för reparationsarbeten, dervid i allmänhet ingen konkurrens är att befara och för hvilka sådana pris kunna betingas, att betydlig vinst derå uppstår, men icke för nybyggnader, dessa stora och dyrbara arbeten, som under de senaste åren ofta gått från våra egna mekaniska verkstäder till utlandets; och slutligen att man genom den nu föreslagna restitutionen sätter utländska fartyg i en bättre ställning än våra egna.

Den inkonseqvens, som sålunda förefinnes i utskottets betänkande, har säkerligen sin grund deri, att utskottet byggt sitt betänkande på tullkomiténs utlåtande och att detta endast delvis blifvit framlagdt. Utskottets förra förslag angående herr Brodins motion syntes mig vara rigtigare, då utskottet deri gjorde motionens öde beroende på den utredning, som tullkomitén har sig anförtrodd angående sjöfartsnäringens tillstånd och dess upphjelpande genom tullrestitution för skeppsmaterialier och inventarier. Och månne det icke vore rigtigare, bättre och klokare att låta tullkomiténs betänkande undergå den granskning och pröfning, som Kongl. Maj:t anser nödvändig och derför anbefalt, och att *sedan,* men ej *förrän* denna granskning försiggått, låta förslaget komma till Riksdagens afgörande samt att det då *i dess helhet* blir föremål för Riksdagens bedömande och icke *delvis* framlägges; att vi således ej nu afgöra frågan om reparationer och förbyggnader, d. v. s. *bisaken,* och till framtiden uppskjuta det som är *hufvudsaken,* nemligen nybyggnaderna? För min del tror jag, att så *bör* ske, och jag är äfven öfvertygad om, att så *kan* ske, utan att våda deraf uppstår och förlust tillskyndas sjöfarts- och skeppsbyggerinäringarna, ty den vinst för dessa näringar, som skulle uppstå genom den nu föreslagna restitutionen, är så obetydlig, att den icke förtjenar att tagas med i räkningen.

Af hvad jag sagt framgår, att jag är med om tullrestitution för skeppsinventarier och skeppsmateriel; men då jag anser det nu föreliggande förslaget inkomplett, så kan jag icke gifva min röst för det samma. Jag yrkar afslag.

Häruti instämde herr *Lindmark.*

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

Herr Brodin anförde: Sedan vid sistlidne riksdag beslutits tull å jern och diverse andra materialier, som användas vid byggande af fartyg, tog jag mig friheten motionera, att Riksdagen måtte besluta, att för hvarje jern-, stål- eller komposit-fartyg, som i Sverige bygges för utländsk räkning eller för svensk redare, då fartyget skall användas i utländsk fraktfart, en restitution, beräknad att motsvara tullen å de materialier, som ingå i fartyget, utbetalas af svenska statsverket. Då ansåg sig bevillningsutskottet icke kunna tillstyrka denna min motion på det skäl, att utskottet ansåg för öfrigt, att frågan om en utsträckning af restitutionsprincipens tillämpning vore af den art, att densamma icke kunde rätt bedömas, förrän verkningarna af Riksdagens beslut i afseende å tulltaxan började visa sig.

Detta var anledningen, hvarför bevillningsutskottet då ansåg sig icke kunna bevilja restitution vid fartygs byggande, *oaktadt* dylik restitution har utgått under 50 år och sålunda är den äldsta restitution, som finnes, *oaktadt* denna restitution ansetts nödvändig under alla tulltaxor, och *oaktadt* restitution vid samma riksdag beviljades för en hel del andra föremål, som berördes af då beslutna tullar. På grund af Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t angående undersökning af sjöfartsnäringens tillstånd har af kommerskollegium utlåtanden infordrats från handels- och sjöfartsnämnder, skeppsredare och skeppsbyggerier, hvarjemte äfven öfriga i saken intresserade satts i tillfälle att yttra sig. Kommerskollegium har gjort en resumé af dessa utlåtanden, och i denna resumé säger kommerskollegium, att alla enstämmigt fordra, att en restitution skall beviljas vid fartygs byggande och reparation, motsvarande tullen å den använda materielen. Det tyckes sålunda, som borde denna sak vara utredd, åtminstone hvad beträffar nödvändigheten af restitution.

Sedermera har tullkomitén på grund af de inkomna handlingarna haft frågan under afgörande och har dervid kommit till precis samma åsigter, som jag förra året uttalade och som jag äfven i år uttalat. I min motion förra året framstälde jag den åsigten, att på grund af svårigheten att styrka hvad som åtgick i ett fartyg, då plåt och spant måste klippas sönder, blefve det antagligen nödvändigt att låta restitutionen utgå med viss summa per ton brutto, såsom man nödgats i Italien och Frankrike, sedan det nya tullsystemet der blifvit infördt, och jag föreslog då 20 kronor för jernfartyg och 14 kronor för kompositfartyg, Tullkomitén har nu efter sakkunniges hörande föreslagit 16 kronor för det förra och 10 kronor för det senare slaget af fartyg, samt, om jag ej mins orätt 3 kronor för träfartyg, detta oaktadt de sakkunniges uppgifter, efter hvad jag har mig bekant, stälde sig närmare de af mig i min förra året afgifna motion föreslagna siffrorna. Det visar sig sålunda, att jag i sak haft rätt, då tullkomitén kunnat gå in på hufvudprincipen i mitt förslag, och jag tycker derför, att kammaren borde taga denna vigtiga sak i beaktande. Nu har tullkomiténs förslag blifvit remitteradt till tullstyrelsen och kommerskollegium, och dessa myndigheter hafva förklarat att vederbörande å nyo böra höras. Ur embetsverkens synpunkt kan ju detta vara den rätta gången, men nog förefaller det mig, som om detta förslag, hvilket tillkommit just på grund af meddelanden från

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

skeppsbyggerier, rederier och öfriga i saken intresserade, borde vara tillräckligt utredt. Och någon vidare utredning kan väl icke gerna åstadkommas än den, att handels- och sjöfartsnämnderna, skeppsbyggare och redare säga, att restitutionen bör sättas till 20 och 14 kronor i stället för till 16 och 10 kronor per ton. Den upplysningen kommer sannolikt att lemnas, och när så frågan återkommer vid nästa riksdag, så kommer man, som jag tror, att säga: Här föreligger en ny princip, ett nytt system, premieringssystemet, som vi icke kunna gå in på, och så blir förslaget afvisadt, och den af ålder handteringen tillerkända restitutionen blir då icke heller medgifven. Detta åter kommer att medföra, att hela sjöfartsnäringen kommer att dö ut, inga nya fartyg komma att byggas i Sverige, åtminstone för längre fraktfart, man kommer möjligen att från England inköpa der utdömda fartyg, s. k. flytande likkistor, och när det slutligen visar sig, att sjöfartsnäringen håller på att alldeles gå under, så nödgas man, såsom det redan skett i Frankrike och Italien, att lemna seglationspremier för att uppehålla en handtering, som snart sagdt går ut på att dränka sjöfolk. Så torde det komma att gå, om icke restitution beviljas, så att svenska redare kunna lägga sig till med fördelaktiga och tidsenliga fartyg, så att de hafva möjlighet att uppträda konkurrerande med utlandet. Jag hemställer, mine herrar, huru vida det är lämpligt, huru vida det är Riksdagen värdigt att på detta sätt döda en handtering, som af ålder varit en af våra allra förnämsta och som kan blifva ännu vigtigare. Jag vågar påstå, att sjöfartsnäringen kunde blifva Sveriges vigtigaste industri, vigtigare än till och med jordbruket, ty vi skulle kunna förädla en stor del af våra inhemska produkter, stål, jern och trä till fartyg, och då sjelfva arbetet ingår till en högst väsentlig procent i ett fartygs kostnad, så kunna herrarne tänka sig, hvilken vigtig industri skeppsbyggeriet kan blifva. Vi se, hvilken oerhördt vigtig industri det är i England, som dock arbetar under sämre förhållanden, der arbetslönerna äro vida högre, och materialet åtminstone icke bättre än i Sverige. Det är ingenting, som hindrar oss att uppträda och konkurrera med England. Då jag hyser dessa åsigter, torde herrarne icke undra öfver, att jag är så ifrig för en tillfredsställande lösning af den föreliggande frågan och så länge upptager kammarens tid.

Nu har utskottet icke tillstyrkt motionen eller hvad tullkomitén föreslagit, och bland annat har utskottet som skäl för uppskofvet anfört, att ett sådant ingenting betyder, enär skeppsbyggerierna hafva beställningar för längre tid. Ja, det är *en* verkstad i Sverige, som detta gäller, och hvilken på allt sätt gynnas, nemligen Motala verkstad, hvilken bland annat fått beställning på den nya pansarkorvetten för betydligt högre pris än andra konkurrerande verkstäder erbjudit. Den verkstaden har nog fullt upp att göra, men för öfrigt finnes det från Ystad till Haparanda ej ett varf, som har ett enda fartyg på stapel. Sedan tullarne åsattes, hafva flera varf måst nedläggas, oaktadt fraktkonjunkturerna varit bättre förliden höst än många föregående år.

Men utskottet vill ändå gå motionen i någon mån till mötes genom att bevilja denna restitution vid reparation af fartyg. Men

detta är en småsak, som det icke ens är värdt att tala om. Ty denna restitution blir till största delen endast på papperet. Den reparation, som förekommer, är af träfartyg. När jernfartyg repareras, så är det nemligen på grund af haveri och då är det assuradörerna, som få betala kostnaden, och då är det icke fråga, om materielen kostar något mer eller mindre, endast reparationen utföres fort. Den enda fördel, som denna restitution har med sig, är den, att, om t. ex. ett engelskt fartyg strandar i Öresund, så kunna icke danskarne söka locka till sig fartyget för reparation, under förespegling att det hos dem blir billigare än i Sverige, emedan Danmark har restitution, men icke Sverige. Emellertid skulle detta skäl icke hafva någon verkan, ty de komma nog i alla fall att taga sitt material från svenskt valsverk, så framt de icke hade engelskt material i lager. Det medgifvande, som bevillningsutskottet gjort, är sålunda af noll och intet värde, ty det kommer ej att tillföra de svenska skeppsbyggerierna sammanlagdt ens 1,000 kronor pr år.

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

Om nu utskottet icke velat gå in på den nya princip, som tullkomitén föreslagit, så kunde det väl åtminstone hafva tagit under ompröfning den genom 50-årig häfd varande principen om restitution. Af de material, som äro nödvändiga för skeppsbyggeriet, måste en stor del tagas från utlandet, t. ex. tågverk, ankare, kettingar m. m., hvarpå de svenska prisen äro så höga, att man, oaktadt tullen, måste taga det från utlandet. Det är visserligen sant, att på en del materialier restitution icke kan lemnas, derför att en fartygsbyggare icke kan styrka, att han infört det från utlandet. Men jag anser dock, att sjelfva principen kunde få stå qvar. Ty jag vill säga herrarne, att det är mycket farligt och skadligt att uppskjuta denna fråga, derför att det skulle draga kapital och folk, som intresserar sig för sjöfartsnäringen, ifrån den samma. I denna stund finnas bolag och enskilda redare med kapital af millioner, som vilja beställa fartyg, men icke kunna det på grund af tullarne. Det finnes nemligen en mängd fartygsmaterialier, som måste tagas utifrån, t. ex. balkar och spantjern af sådana dimensioner, att de icke kunna valsas i Sverige, tågvirke m. m.

På grund af hvad jag nu anfört skall jag taga mig friheten yrka, att restitutionen utsträckes äfven till nybyggnad af fartyg. Jag tror, att dermed mycket vore vunnet. Och må sedan vid nästa riksdag frågan i sin helhet komma före. Riksdagen kan då å nyo taga den under ompröfning och fatta de beslut, som kunna vara nyttiga och nödiga.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag med den ändring, att i den föreliggande 8 § på 1, 5 och 10 raderna framför ordet »reparation» tillägges ordet »nybyggnad.»

Herr O. Melin: Jag hyser samma åsigt som motionären, att det är oklokt att nu motsätta sig förbättringar i lagstiftningen, som röra sjöfarten, då denna hittills icke blifvit så behandlad, som den bort. Men jag kan å andra sidan icke godkänna ett beslut, som är grundadt på så ofullständiga undersökningar.

Utskottets betänkande tillfredsställer mig ingalunda. Jag anser,

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

i likhet med den förste talaren, att man ej kan nöja sig med de siffror utskottet valt, rörande minsta bruttodrägtigheten, vid hvilken restitution skulle erhållas, nemligen 500 tons för ångfartyg och 300 tons för segelfartyg. Jag anser det alldeles origtigt att bestämma så hög bruttotonnage som minimum, då det finnes många fartyg, som användas till utländsk fraktfart, hvilkas tonage är lägre. Likaledes är det, såsom äfven af herr Brodin påpekats, en mycket vigtig anmärkning mot utskottets förslag, att för nybyggda fartyg restitution ej skulle erhållas, samt att man alldeles förbisett den inrikes sjöfarten. Frågan är då: Bör man antaga utskottets förslag med de af herr Brodin yrkade förändringarna, eller bör man, såsom den förste talaren yrkade, uppskjuta frågan till ett följande år? Jag erkänner, att detta är en fråga, som verkligen fordrar utredning; men jag hyser dock icke några större betänkligheter att gå med herr Brodin om det af honom framstälda förslaget, så mycket mer som jag af den förste talarens yttrande har anledning hoppas, att vi skola vid en följande riksdag sättas i tillfälle att komplettera hvad som nu brister i så väl utskottets som herr Brodins förslag. Jag skall således förena mig med herr Brodin i yrkandet om bifall till utskottets förslag med det af honom gjorda tillägget.

Jag ber, medan jag har ordet, att få bemöta ett yttrande af en af reservanterna inom utskottet, herr Forssman, som på ett ställe i sin reservation säger: »För öfrigt äro rederinäringens konjunkturer för närvarande sådana, att det finnes ingen anledning att särskildt gynna den samma». Det är en sanning, att under föregående år en ganska stor uppblomstring af sjöfartsnäringen egt rum; men ett bakslag har i vissa fall redan inträdt, och det är tvifvel underkastadt, om denna uppblomstring kommer att blifva så stadigvarande, som man hoppats. Det är derför icke skäl att i förväg inbilla sig, att allting är så väl beställdt med sjöfartsnäringen, som önskligt vore.

Herr Werner: Jag skulle med största tillfredsställelse hafva yrkat bifall till herr Brodins motion, om den af utskottet blifvit framdragen i dess helhet, men då den endast delvis blifvit det, så kan jag icke underlåta att instämma med den förste talaren, som yttrade sig i frågan.

Denna 8 § i tulltaxeunderrättelserna, sådan utskottet föreslagit den samma, har ett mycket stort fel, nemligen det, att principen, efter hvilken restitutionen är beräknad, är origtig. Det heter der: »Vid reparation eller förbyggnad af utländska fartyg eller af inhemska ångfartyg om minst 500 tons bruttodrägtighet, eller segelfartyg om minst 300 tons bruttodrägtighet o. s. v.» Detta stadgande kunde vara mycket rigtigt, om vi visste, att alla våra fartyg för utländsk fraktfart hade minst 500 tons drägtighet, men genom besök på förmiddagen hos skeppsmätningsöfverkontrollören har jag förvissat mig om, att en stor del af våra ångfartyg, som användas för utländsk fraktfart, understiger 500 tons brottodrägtighet, och genom detta förslag skulle utländska redare ställas i en ojemförligt bättre ställning än de svenska, när de låta reparera sina fartyg i Sverige. De flesta af de svenska ångfartyg, som gå i fraktfart på Östersjön, d. v. s.

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

till Ryssland, Finland, Danmark och Tyskland, hafva en drägtighet, understigande 500 bruttotons; en stor del af dem, som gå i fraktfart på Nordsjön, understiga likaledes denna drägtighet, så väl Stockholms ångbåtar som sådana, hvilka äro från de skånska städerna och Göteborg. Och jag har tagit reda på, att ett af Sveriges största rederier i Göteborg, hvars båtar göra reguliera turer på Medelhafvet, har 3 båtar, som understiga den af utskottet föreslagna minimidrägtigheten. Häraf kunna herrarne väl inse, att beräkningen af restitution efter bruttotonnage vid reparation af fartyg icke kan vara rigtig, och att icke våra svenska rederier kunna hafva någon verklig nytta deraf. Jag vill anföra ett exempel. Om det kommer ett fartyg hit med tusen tons drägtighet och gör en reparation för 2 eller 3 tusen kronor, så får det restitution, men ett fartyg med 499 tons drägtighet, som verkställer en reparation för 30 tusen kronor, får ingen restitution, ehuru det kanske blott fattas några bråkdelar i 500 tons. Är detta rätt? Nej, det torde ingen kunna påstå. Jag tror, att den rätta principen vore den, att restitution skulle uppgå till en viss minimisumma, för att restitution skulle erhållas.

Jag har icke kunnat underlåta att framhålla detta, helst jag instämt med den förste talaren i hans yrkande om afslag å betänkandet. Jag anser det fördelaktigt för verkstäderna och rederierna att få vänta ett år och sålunda få förslaget ändradt. Ty om så olyckligt vore, att förslaget ginge igenom i år, så blefve det rent af omöjligt att nästa år få ändring gjord; och då föredrager jag att i år yrka rent afslag för att få hela principen, hvarpå beräkningen grundar sig, ändrad. Jag fattar dessutom icke rigtigt, hvarför utskottet just föreslagit 500 tons bruttodrägtighet till minimum för erhållande af restitution, då jag tror, att Tyskland satt denna siffra till 400. Jag kan icke förstå, hvarför i Sverige, som dock har mindre fartyg än andra länder, siffran skall höjas till 500 tons.

Då jag nu yttrat mig mot den af utskottet föreslagna principen för beräknande af restitution, och anser origtigt, att den beräknas efter bruttotonnage, och då jag önskar, att den i stället måtte beräknas efter visst minimibelopp för restitutionen, så ber jag, herr talman, att få yrka afslag å detta betänkande. Men jag gör detta derför, att jag hoppas, att frågan skall återkomma nästa år, och att våra redare skola finna större fördel i att vänta ett år än att taga förslaget sådant som det är. Under sådana förhållanden måste jag, som sagdt, yrka afslag å betänkandet.

Herr E. G. Boström: Det framgår tydligt af utskottets föreliggande betänkande, att det är ett sammanjemkningsförslag, och det har, såsom ofta är fallet med dylika förslag, icke rönt bifall från något håll.

Det var för utskottet omöjligt att tillstyrka tullkomiténs förslag, om en viss godtgörelse vid fartygs nybyggnad, derför att det innehåller en ny princip, och utskottet ville icke gå den ytterligare utredning i förväg, som man har att vänta från vederbörande myndigheter och de i frågan intresserade, som myndigheterna beslutat höra. När vi icke ansågo oss kunna taga komiténs förslag, så ville vi icke

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

heller gå in på det förslag, som herr Brodin framstält, om restitution af erlagda tullafgifter vid fartygs byggande, emedan vi då i sjelfva verket ingått i pröfning af sjelfva hufvudfrågan och hade då antagit den mot tullkomiténs förslag afgifna reservationen och förkastat det förslag, som framstälts af majoriteten inom komitén. Och det är gifvet, att, om vi gjort detta, så hade vi äfven gjort majoritetens förslag, som jag dock tror vara vida bättre och enklare än reservanternas, omöjligt. Jag ber att få tillägga, att anledningen, hvarför jag icke kan gå in på herr Brodins motion, är den, att dess antagande i sjelfva verket skulle blifva en uppmuntran att använda utländskt material, hvarigenom man åtminstone delvis omintetgör syftet med de införda tullarne. Om man deremot ger en viss godtgörelse åt fartygsbyggarne, oafsedt hvilket material som användes, så uppmuntrar man till användande af inhemskt material. Det var af dessa skäl, som utskottet nu icke kunde gå in på en restitution för nybyggnad af fartyg, vare sig i den ena eller andra formen.

Deremot ansåg utskottet, att, då en godtgörelse till bestämdt belopp för reparationer icke kunde ifrågakomma, det likväl för redarne skulle vara en fördel, om ock liten, att vid reparationer erhålla restitution af erlagda tullafgifter. Orsaken, hvarför förslaget derom icke utsträckts till alla fartyg, har varit den, att en dylik restitution icke ansetts behöflig för de fartyg, som användas för inhemsk fraktfart, och att herr Brodin varit af samma åsigt, framgår deraf, att han föreslagit, att den endast borde ifrågakomma vid reparation af utländska fartyg eller för inhemska sådana, som gå i utländsk fraktfart. Men att afgöra hvilka fartyg gå i utländsk fraktfart, det är, som herr generaltulldirektören nyss anmärkt, i sjelfva verket omöjligt; och derför stannade utskottet vid det förslag, som tullkomitén efter långa undersökningar framstält, nemligen att efter långa undersökningar restitution skulle beviljas vid reparation af utländska fartyg och inhemska ångfartyg om minst 500 tons bruttodrägtighet eller segelfartyg om minst 300 tons bruttodrägtighet.

Nu har herr Werner sagt, att dessa siffror äro olyckligt funna, emedan det finnes en mängd ångfartyg med lägre bruttodrägtighet, som gå i fraktfart på Östersjön, och deri har han äfven rätt. Men om han utsträckt sina undersökningar vidare — och jag försäkrar, att tullkomitén tagit kännedom af befintliga fartygslistor — så skulle han funnit, att, om man sätter siffran för ångbåtar lägre än till 500 tons, största delen af kustflottan, den nemligen, som går utom skärs, skulle komma med inom denna gräns, och restitution sålunda komma att erläggas äfven vid reparationer af fartyg, för hvilka man icke önskat, att sådan skulle erläggas. Hvad den ärade talaren nämnde derom, att i Tyskland i detta fall funnes en bestämmelse om 400 tons bruttodrägtighet, tror jag bero på något misstag. Åtminstone har tullkomitén icke funnit något sådant stadgande, och tillgängliga handlingar upplysa icke heller härom.

Af hvad jag nu anfört framgår, att jag tror, att det för närvarande vore illa att bifalla herr Brodins yrkande, beträffande restitution af erlagda tullafgifter vid fartygs nybyggnad. Men anse herrarne, att den förmån, utskottet här föreslagit, icke har något värde för sjö-

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel. (Forts.)

farten, så må förslaget derom gerna för mig falla. Det har likväl i tullkomitén blifvit upplyst, att särskildt för de mekaniska verkstäderna vid Öresund och på vestkusten den föreslagna bestämmelsen vore af vigt derför, att, sedan ett fartyg der bergats, nu säges: i Sverige är åsatt tull på allting, så att det blir för dyrt att reparera liden skada der. Och derför gå reparationerna till danska eller norska verkstäder i stället för till svenska. Funnes en sådan bestämmelse, förlorade naturligtvis ett dylikt argument all betydelse. Om också icke vinsten af detta förslags antagande blir så stor, så blir den dock någon; och för min del anhåller jag derför om bifall till utskottets förslag, som i allt fall innebär, att utskottet verkligen velat göra något för sjöfarten, äfven om det ej kunnat ske i den utsträckning, som önskligt varit.

Herr Herslow: Alla skäl bjuda att fatta mig kort, men då jag anser något vara bättre än intet eller såsom ordspråket säger: en fågel i hand är bättre än tio i skogen, så ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Danielson: Jag får säga, att jag står på samma ståndpunkt nu i denna fråga som förra gången den förevar. Jag tror alla skäl tala för, att frågan bör ses i ett sammanhang, och de fackmän, som yttrat sig, hafva sjelfva uttalat denna uppfattning. Således föreställer jag mig, att, när frågan blifvit utredd, det skall blifva lättare att bedöma, huru vida det är rigtigare att inslå på den väg, som herr Werner antydt, eller bestämma, att restitution skall utgå i händelse reparationskostnaderna uppgå till visst belopp, eller om de införda materialierna utgöra visst belopp, eller om fartygets tontal skall vara bestämmande. Jag anser en utredning härom böra föregå, innan man fattar beslut, och har jag således fortfarande samma skäl som förut att yrka afslag på utskottets hemställan.

Jag tror att de herrar, som verkligen vilja hjelpa denna näring, göra klokast och bäst uti att vänta, till dess en sådan utredning försiggått. Jag vill icke motsätta mig bistånd åt sjöfartsnäringen, men vill att frågan ses från flere synpunkter, så att man tillser, att icke utlandet i stället för Sverige drager fördelarne af hvad som beslutas. Jag tror att man på detta sätt bättre gagnar frågan i dess helhet, och yrkar alltså afslag å så väl utskottets som herr Brodins förslag.

Herr Brodin: Jag vill till en del instämma i herr Werners yttrande, nemligen i afseende på hans anmärkningar mot det af utskottet föreslagna tontalet. Det förslag, jag tagit mig friheten att framställa, anser jag äfven vara endast en provisionel åtgärd, tills tullkomiténs förslag hinner inkomma, åtföljdt af vederbörandes utlåtanden deröfver. Men genom ett afslag på min hemställan hämmar man skeppsbyggeriernas verksamhet under innevarande och nästa år. För närvarande är det mycket godt om penningar, och man har svårt att fördelaktigt placera dem. Man vill gerna lägga ned penningar i industriella företag, och fraktmarknaden manar nu till att bygga

Angående restitution i vissa fall för fartygsmateriel (Forts.)

fartyg mer än det varit förhållandet under det senaste årtiondet. Om derför icke denna tull lade hinder i vägen, skulle skeppsbyggerierna få många beställningar. Många företag kunde planläggas, om Riksdagen antoge den femtio år gamla principen om restitution af tull för nybyggda fartygsmaterialier. Så är ju redan fallet med segel och segelduk, för hvilka varor tullrestitution nu medgifves. Det är nog sant, att den restitution, som jag påyrkat, delvis kan vara af ringa betydelse, emedan det kommer att bero på tullstyrelsens fordringar i afseende på beviset, om restitution beviljades eller icke. En liberal tullstyrelse kunde uppställa fordringar, som kunde uppfyllas, men en annan tullstyrelse kunde framställa sådana anspråk, att vinsten af restitutionen blefve imaginär. Men alltid finnes en hel del saker, såsom kettingar, ankaren och tågvirke, i fråga hvarom man lätt kan styrka, att det användes der eller der, och då finge man restitution derför.

För att icke hindra rederibolags bildande under nuvarande relativt gynsamma konjunkturer, synes mig, som om Riksdagen borde acceptera principen att jemväl för nybyggda fartyg medgåfves restitution.

Nästa år kunde man bestämma i öfrigt om denna sak. Det är två skilda åsigter, som göra sig gällande i denna fråga. Jag vill att rederierna skola sättas i stånd till att förvärfva sig fartyg för större fraktfart snarast möjligt, samt att detta måtte kunna ske så billigt som möjligt. Ordföranden i bevillningsutskottet synes äfven vara med härom, ehuru han vill att fartygen skola göras endast af svensk materiel. Men om detta icke blir fallet under det första året, så komme dock betydligt mycket mera svensk materiel att användas för ifrågavarande ändamål, än nu är förhållandet, och sålunda skulle äfven vår industri få gagn af att man intoge den af mig föreslagna bestämmelsen.

Jag vidhåller sålunda fortfarande mitt förut gjorda yrkande.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats *dels* bifall till utskottets hemställan oförändrad, *dels* bifall till den samma med den af herr Brodin föreslagna förändring, *dels* ock slutligen afslag. Enligt dessa yrkanden gaf herr talmannen propositioner och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapropositionen förnyade herr talmannen propositionerna å de öfriga meningarna, hvarpå herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning af de nu afgifna svaren de fleste af kammarens ledamöter önskade, att till kontraproposition i den blifvande voteringen måtte antagas yrkandet på afslag. Men jemväl angående kontrapropositionen äskades votering, i följd hvaraf en sålydande omröstningsproposition först uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som till kontraproposition i hufvudvoteringen om bevillningsutskottets memorial n:o 13 antager yrkandet om afslag å så väl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraproposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till utskottets hemställan med den ändring, som af herr Brodin föreslagits.

Den omröstning, som företogs enligt denna proposition, utföll med 115 ja och 77 nej, hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöll följande lydelse:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad bevillningsutskottet hemstält i dess memorial n:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit så väl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Den senare voteringen visade 95 ja mot 92 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan oförändrad.

§ 8.

Föredrogs och bifölls bevillningsutskottets betänkande n:o 14, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående visst anstånd för Karlshamns spritförädlingsaktiebolag med erläggande af tullafgift för det i bolagets fabrik inneliggande bränvin.

§ 9.

Slutligen föredrogos, hvart för sig, och biföllos bankoutskottets memorial:

n:o 10, i fråga om ändringar i gällande aflöningsstat för riksbanken; och

n:o 11, i anledning af gjord ansökning om utbekommande af ränta å ett i riksbanken deponeradt, men ej i behörig tid uttaget penningebelopp.

§ 10.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att direktör Arvid Gumælius är sängliggande sjuk uti ett akut maglidande och till följd derutaf är förhindrad att bevista riksdagens sammanträden.

Stockholm den 10 maj 1889.

Jonas Wærn.
Med. d:r, professor.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes:

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 7, angående arfvode åt utskottets sekreterare och gratifikation åt dess vaktbetjening.

Detta ärende skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,40 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Stockholm, Associations-Boktryckeriet, 1889.